

# DECIZII

## DECIZIA (UE) 2015/162 A COMISIEI

din 9 iulie 2014

privind ajutorul de stat SA.36612 (2014/C) (ex 2013/NN) pus în aplicare de Letonia pentru Parex

[notificată cu numărul C(2014) 4550]

(Numai textul în limba engleză este autentic)

(Text cu relevanță pentru SEE)

COMISIA EUROPEANĂ,

având în vedere Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, în special articolul 108 alineatul (2) primul paragraf,

după ce părțile interesate au fost invitate să își prezinte observațiile în conformitate cu dispoziția (dispozițiile) menționată (menționate) mai sus <sup>(1)</sup>,

întrucât:

### 1. PROCEDURĂ

#### 1.1. Măsurile anterioare în favoarea Parex

- (1) La data de 10 noiembrie 2008, Letonia a notificat Comisia cu privire la un pachet de măsuri de ajutor de stat în favoarea AS Parex banka („Parex banka”), conceput în scopul susținerii stabilității sistemului financiar. La 24 noiembrie 2008, Comisia a aprobat temporar măsurile respective <sup>(2)</sup> („prima decizie de salvare”), pe baza angajamentului Letoniei de a prezenta un plan de restructurare pentru Parex banka în termen de șase luni.
- (2) În urma cererilor transmise de Letonia, Comisia a aprobat două seturi de modificări ale măsurilor de ajutor destinate Parex banka, prin deciziile din 11 februarie 2009 <sup>(3)</sup> („a doua decizie de salvare”) și 11 mai 2009 <sup>(4)</sup> („a treia decizie de salvare”).
- (3) La 11 mai 2009, Letonia a notificat un plan de restructurare pentru Parex banka. Prin decizia din 29 iunie 2009 <sup>(5)</sup>, Comisia a ajuns la concluzia preliminară că măsurile de restructurare notificate constituie ajutor de stat acordat Parex banka și a exprimat îndoiele cu privire la compatibilitatea acestui ajutor cu piața internă. În consecință, Comisia a decis să inițieze procedura prevăzută la articolul 108 alineatul (2) din tratat și a solicitat Letoniei să furnizeze informațiile necesare pentru evaluarea compatibilității ajutorului.
- (4) În perioada cuprinsă între 11 mai 2009 și 15 septembrie 2010 au avut loc mai multe schimburi de informații și discuții între Letonia și Comisie cu privire la restructurarea Parex banka. Pe parcursul acestei perioade, Letonia a actualizat planul de restructurare a Parex banka de mai multe ori.
- (5) Planul de restructurare viza scindarea Parex banka într-o bancă nou înființată numită AS Citadele banka („Citadele”), așa-numita „bancă bună”, care urma să preia toate activele de bază și unele dintre activele neesențiale <sup>(6)</sup>, și o așa-numită „bancă rea” („Reverta” <sup>(7)</sup>), care urma să păstreze activele neesențiale rămase și activele neperformante. Scindarea a avut loc la 1 august 2010.

<sup>(1)</sup> Decizia Comisiei SA.36612-2014/C (ex 2013/NN) (JO C 147, 16.5.2014, p. 11).

<sup>(2)</sup> Decizia Comisiei NN 68/08 (JO C 147, 27.6.2009, p. 1).

<sup>(3)</sup> Decizia Comisiei NN 3/09 (JO C 147, 27.6.2009, p. 2).

<sup>(4)</sup> Decizia Comisiei N 189/09 (JO C 176, 29.7.2009, p. 3).

<sup>(5)</sup> Decizia Comisiei C 26/09 (ex N 289/09) (JO C 239, 6.10.2009, p. 11).

<sup>(6)</sup> În special împrumuturi performante acordate unor debitori din Comunitatea Statelor Independente („CSI”), filiala lituaniană, sucursalele din Suedia și Germania și activitatea de gestionare de patrimoniu, aceasta din urmă incluzând și filiala din Elveția.

<sup>(7)</sup> „Banca rea” a păstrat inițial numele de Parex banka după scindarea care a avut loc la 1 august 2010, dar începând din luna mai 2012 și-a schimbat denumirea în „AS Reverta”.

- (6) Prin decizia din 15 septembrie 2010 <sup>(8)</sup> („decizia finală privind Parex”), Comisia a aprobat planul de restructurare a Parex banka, pe baza angajamentelor asumate de autoritățile letone și prezentate la 3 septembrie 2010.
- (7) Prin Decizia din 10 august 2012 („decizia de modificare”) <sup>(9)</sup>, Comisia a aprobat modificarea a trei angajamente incluse în decizia finală privind Parex, în urma unei cereri depuse de Letonia. Prin aceste modificări: (1) s-a prelungit termenul-limită pentru vânzarea împrumuturilor CSI <sup>(10)</sup> până la 31 decembrie 2014; (2) s-a majorat limita cerințelor minime privind adecvarea capitalului admisă pentru Citadele la nivelul băncii și al grupului; și (3) s-a permis reportarea plafoanelor de credit neutilizate în anii anteriori, respectându-se, în același timp, plafoanele inițiale ale cotei de piață.
- (8) Comisia remarcă faptul că, la 5 iunie 2014, Letonia a acceptat, în mod excepțional, ca această decizie să fie adoptată în limba engleză.

## 1.2. Procedura oficială de investigare

- (9) La 1 octombrie 2013, Letonia a transmis o nouă cerere de modificare a Deciziei finale privind Parex, solicitând amânarea termenului-limită de cesionare a activității de gestionare de patrimoniu a băncii Citadele <sup>(11)</sup>. Pe parcursul evaluării acestei cereri de modificare, Comisia a constatat că Letonia a acordat ajutor de stat pentru Parex și Citadele, pe lângă măsurile de ajutor aprobate de Comisie.
- (10) În perioada cuprinsă între [...] <sup>(\*)</sup> și 4 martie 2014 au avut loc mai multe schimburi de informații între Letonia și Comisie cu privire la aceste măsuri de ajutor suplimentare. Letonia a transmis informații și documente la 30 octombrie 2013, 31 ianuarie 2014 și 4 martie 2014 (inclusiv un plan de restructurare revizuit pentru Parex banka).
- (11) Începând cu 11 noiembrie 2013, Comisia a primit, de asemenea, informări lunare referitoare la progresele înregistrate de Letonia în ceea ce privește vânzarea băncii Citadele, proces demarat în octombrie 2013.
- (12) Prin Decizia din 16 aprilie 2014 („decizia de deschidere”) <sup>(12)</sup>, Comisia a informat Letonia că, după examinarea informațiilor furnizate de autoritățile letone, a decis să inițieze procedura prevăzută la articolul 108 alineatul (2) din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene („tratatul”). În decizia de deschidere, Comisia a invitat, de asemenea, părțile interesate să prezinte observații privind ajutorul, iar ca răspuns a primit o singură observație, la 23 mai 2014.
- (13) Letonia a informat Comisia că, în mod excepțional, acceptă adoptarea prezentei decizii în limba engleză, din motive de urgență.

## 2. DESCRIERE

### 2.1. Întreprinderea implicată

- (14) Parex banka a fost a doua bancă din Letonia ca mărime, deținând active totale în valoare de 3,4 miliarde LVL (4,9 miliarde EUR) la 31 decembrie 2008. Parex banka a fost înființată în 1992. În luna noiembrie 2008, Letonia a achiziționat 84,83 % din capitalul băncii de la principalii doi acționari, la un preț total de achiziție simbolic de 2 LVL (aproximativ 3 EUR), măsură de ajutor de stat aprobată de Comisie prin prima și a doua decizie de salvare. După recapitalizarea aprobată prin deciziile de salvare, Letonia și-a majorat participația la Parex banka la aproximativ 95 % prin injectarea unei sume suplimentare de 140,75 milioane LVL, care a avut loc în luna mai 2009, măsură aprobată de Comisie prin a treia decizie de salvare.
- (15) În aprilie 2009, Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare (BERD) a achiziționat 25 % din capitalul Parex banka plus o acțiune. În urma scindării Parex banka, în 2010, într-o „bancă bună” și o „bancă rea” și după modificările ulterioare de la nivelul structurii acționariatului, acționarii Citadele sunt în prezent Letonia (75 %) și BERD (25 %), iar acționarii Reverta sunt Letonia (84,15 %), BERD (12,74 %) și alții (3,11 %).

<sup>(8)</sup> Decizia Comisiei 2011/364/UE (JO L 163, 23.6.2011, p. 28).

<sup>(9)</sup> Decizia Comisiei SA.34747 (JO C 273, 21.9.2013, p. 1).

<sup>(10)</sup> Cu sensul de credite acordate unor debitori din CSI.

<sup>(11)</sup> Activitatea de gestionare de patrimoniu cuprinde sectorul de gestionare de capital privat al băncii Citadele, filialele de gestionare de active și AP Anlage & Privatbank AG din Elveția.

<sup>(\*)</sup> Informații confidențiale.

<sup>(12)</sup> A se vedea nota de subsol 1.

- (16) O descriere detaliată a Parex banka până la momentul adoptării Deciziei finale privind Parex poate fi găsită în considerentele 11-15 din decizia respectivă.

## 2.2. Măsurile de ajutor aprobate pentru Citadele și Reverta

- (17) Parex banka a fost autorizată să primească o serie de măsuri de ajutor, aprobate de Comisie prin prima, a doua și a treia decizie de salvare („deciziile de salvare”), precum și prin decizia finală privind Parex.
- (18) Planul de restructurare aprobat de Comisie prin decizia finală privind Parex prevedea ca ajutorul pentru salvare aprobat anterior de Comisie să fie prelungit până la sfârșitul perioadei de restructurare și împărțit între Citadele și Reverta. Decizia finală privind Parex a aprobat și un ajutor de restructurare suplimentar pentru Reverta și Citadele. De asemenea, această decizie prevedea un mecanism de utilizare a ajutorului, aprobat provizoriu prin deciziile de salvare, după scindarea Parex banka, care presupunea:
- (a) sprijin pentru asigurarea lichidității sub forma unor depozite de stat atât pentru Citadele, cât și pentru Reverta <sup>(13)</sup>;
  - (b) garanții de stat pentru datoriile băncilor Citadele și Reverta <sup>(14)</sup>;
  - (c) o recapitalizare de stat pentru Reverta și Citadele <sup>(15)</sup>; și
  - (d) o măsură de salvare a activelor pentru Citadele <sup>(16)</sup>.

## 3. MOTIVE CARE AU CONDUS LA ÎNȚIEREA PROCEDURII OFICIALE DE INVESTIGARE

### 3.1. Măsurile suplimentare puse în aplicare de Letonia pentru Parex banka, Citadele și Reverta

- (19) Din raportul prezentat la 29 august 2013 de mandatarul însărcinat cu monitorizarea <sup>(17)</sup> și din documentele și informațiile transmise de Letonia începând cu luna octombrie 2013 a rezultat că Letonia a pus în aplicare următoarele măsuri fără notificarea prealabilă a Comisiei:
- (a) la data de 22 mai 2009, Letonia a acordat Parex banka un împrumut subordonat în valoare de 50,27 milioane LVL (care corespunde unor fonduri proprii de nivel 2), cu o scadență de șapte ani, și anume până la 21 mai 2016 („prima măsură”). Scadența împrumutului subordonat depășește scadența maximă de cinci ani stabilită în prima decizie de salvare și confirmată în decizia finală privind Parex;
  - (b) la data de 27 iunie 2013, Letonia a acordat băncii Citadele o prelungire suplimentară de 18 luni („a doua măsură”) a scadenței unor împrumuturi subordonate în valoare de 37 de milioane LVL (dintr-un total de 45 de milioane LVL deținute de Letonia la momentul respectiv) <sup>(18)</sup>. Letonia nu a notificat Comisiei prelungirea scadenței împrumuturilor subordonate;

<sup>(13)</sup> Considerentele 55-57 din decizia finală privind Parex.

<sup>(14)</sup> Considerentele 58-61 din decizia finală privind Parex.

<sup>(15)</sup> Considerentele 62-68 din decizia finală privind Parex.

<sup>(16)</sup> Considerentele 69-70 din decizia finală privind Parex.

<sup>(17)</sup> Mandatarul însărcinat cu monitorizarea a fost numit pe baza unui mandat semnat de Reverta, Citadele și autoritățile letone la 28 februarie 2011. Acesta a prezentat rapoarte de monitorizare semestriale pentru semestrul anterior, primul semestru vizat fiind cel care s-a încheiat la 31 decembrie 2010.

<sup>(18)</sup> În urma scindării Parex banka, la 1 august 2010 a fost înființată Citadele. Decizia finală privind Parex a aprobat transferarea către Citadele a tuturor împrumuturilor subordonate acordate anterior pentru Parex banka. La momentul scindării, Letonia nu a furnizat Parex banka fonduri proprii de nivel 2, iar după scindare nu ar fi putut furniza astfel de fonduri, conform detaliilor suplimentare prezentate în considerentul 21 din decizia de deschidere.

La 3 septembrie 2009, BERD a convenit să refinanțeze o parte din împrumutul subordonat acordat anterior de către Letonia în favoarea Parex banka. La 31 decembrie 2009, împrumuturile subordonate acordate de Letonia pentru Parex banka însumau 37 de milioane LVL, iar împrumutul subordonat refinanțat de BERD era în valoare de 13 milioane LVL.

La momentul scindării, Letonia a preluat 8 milioane LVL din împrumutul subordonat de 13 milioane LVL deținut de BERD. La 1 august 2010, valoarea totală a împrumuturilor subordonate deținute de Letonia era de 45 de milioane LVL (cu scadențe diferite), iar împrumutul subordonat deținut de BERD reprezenta 5 milioane LVL.

- (c) în plus, începând din 2011, Letonia a acordat băncii Reverta un sprijin pentru asigurarea lichidității care a depășit limitele maxime aprobate de Comisie în decizia finală privind Parex („a treia măsură”), atât pentru scenariul de referință, cât și pentru scenariul cel mai pesimist <sup>(19)</sup>.
- (20) Luând în considerare informațiile referitoare la prima și la a doua măsură, de care dispunea la momentul adoptării deciziei de deschidere, Comisia a avut îndoieli serioase că acestea ar putea fi considerate compatibile cu piața internă, având în vedere următoarele:
- (a) în evaluarea inițială a compatibilității împrumuturilor subordonate acordate de Letonia se considerase că scadența de cinci ani reprezintă minimumul necesar și, prin urmare, împrumuturile puteau fi declarate compatibile în baza acestui fapt; și
- (b) nu au fost prezentate argumente noi care să justifice motivele pentru care o scadență mai îndelungată ar fi reprezentat, de fapt, minimumul strict necesar.
- (21) În mod similar, la momentul adoptării deciziei de deschidere nu fuseseră prezentate suficiente argumente care să demonstreze compatibilitatea celei de a treia măsuri.
- (22) Din motivele de mai sus, în temeiul articolului 13 alineatul (1) și al articolului 4 alineatul (4) din Regulamentul (CE) nr. 659/1999 al Consiliului <sup>(20)</sup> Comisia a inițiat procedura oficială de investigare a ajutorului ilegal acordat prin prima, a doua și a treia măsură descrise la considerentul 19.

### 3.2. Încălcarea angajamentului de a cesiona activitatea de gestionare de patrimoniu a băncii Citadele

- (23) Letonia nu și-a îndeplinit nici angajamentul prevăzut în decizia finală privind Parex de a cesiona activitatea de gestionare de patrimoniu a băncii Citadele până la 30 iunie 2013 fără un mandatar însărcinat cu cesionarea sau până la 31 decembrie 2013 cu un mandatar însărcinat cu cesionarea („a patra măsură”) <sup>(21)</sup>. Prin urmare, angajamentul de a cesiona activitatea de gestionare de patrimoniu a băncii Citadele până la termenele-limită respective a fost încălcat.
- (24) În decizia de deschidere, Comisia a concluzionat că nerespectarea angajamentului descris în considerentul 21 constituie o utilizare abuzivă a ajutorului. Prin urmare, Comisia a decis să inițieze o procedură oficială de investigare privind utilizarea abuzivă a ajutorului, în temeiul articolului 16 din Regulamentul (CE) nr. 659/1999.

### 4. OBSERVAȚIILE PĂRȚILOR INTERESATE

- (25) După adoptarea deciziei de deschidere, Comisia a primit observații de la o singură persoană fizică, care nu a furnizat elemente care să demonstreze că are statutul de parte interesată, respectiv parte ale cărei interese proprii ar putea fi afectate de măsura în cauză (de exemplu concurenți sau asociații comerciale <sup>(22)</sup>) sau că acționează în numele unei părți interesate.
- (26) Observațiile primite vizau pretinse ilegalități în care ar fi fost implicată Parex banka, fără să se refere însă la prima, a doua sau a treia măsură pusă în aplicare de Letonia pentru Parex banka, Citadele sau Reverta, și nici la a patra măsură. În esență, observațiile făceau referire la fapte și informații care nu erau direct relevante pentru aplicarea normelor privind ajutorul de stat în cazul vizat. Prin urmare, pentru realizarea evaluării din prezenta decizie, acestea au fost înregistrate și avute în vedere ca informații generice de pe piață.

### 5. OBSERVAȚIILE TRANSMISE DE LETONIA CU PRIVIRE LA PROCEDURA OFICIALĂ DE INVESTIGARE

- (27) În urma adoptării deciziei de deschidere, la 26 mai 2014 Letonia a transmis observații menite să elimine îndoielile Comisiei cu privire la compatibilitatea primei, celei de a doua și celei de a treia măsuri, precum și cu privire la încălcarea angajamentului de a cesiona activitatea de gestionare de patrimoniu a băncii Citadele.

<sup>(19)</sup> Detalii suplimentare în considerentul 21 din decizia de deschidere.

<sup>(20)</sup> Regulamentul (CE) nr. 659/1999 al Consiliului din 22 martie 1999 de stabilire a normelor de aplicare a articolului 108 din Tratatul privind Funcționarea Uniunii Europene, JO L 83, 27.3.1999, p. 1.

<sup>(21)</sup> A se vedea considerentul 73 din decizia finală privind Parex.

<sup>(22)</sup> A se vedea articolul 1 litera (h) din Regulamentul (CE) nr. 659/1999.

- (28) La 30 mai 2014, Letonia a prezentat și un plan de restructurare actualizat, în care au fost incluse informațiile și măsurile compensatorii indicate în secțiunile 5.1-5.5 din prezenta decizie.
- (29) În urma unei cereri de informații transmise de către Comisie, Letonia a prezentat elemente suplimentare privind a doua măsură, la 23 iunie 2014.

### 5.1. Scadența inițială a împrumuturilor subordonate, care depășește condițiile din deciziile de salvare și decizia finală privind Parex (prima măsură)

- (30) În observațiile prezentate la 26 mai 2014, Letonia susține că adoptarea primei măsuri a fost necesară pentru a permite Parex banka să respecte cerințele normative aplicabile în materie de solvabilitate, prevenind astfel un colaps iremediabil al sistemului bancar fragil și în mare măsură interconectat și interdependent al Letoniei.
- (31) Letonia afirmă că, la momentul adoptării primei decizii de salvare, autoritățile letone dispuneau de informații limitate referitoare la situația financiară efectivă a Parex banka și la calitatea activelor acesteia. Prin urmare, în cererea inițială adresată Comisiei în vederea aprobării măsurilor de ajutor de stat, Letonia s-a angajat să acorde împrumuturi subordonate cu scadența de cinci ani, întrucât aceasta era scadența minimă necesară pentru ca împrumuturile subordonate să reprezinte fonduri proprii de nivel 2 în conformitate cu dispozițiile relevante ale legislației letone.
- (32) În continuare, Letonia susține că, pentru o mai bună evaluare a poziției financiare a Parex banka, a solicitat societății PricewaterhouseCoopers să efectueze un proces de diligență cu privire la Parex banka, care s-a finalizat la 26 ianuarie 2009, după adoptarea primei decizii de salvare.
- (33) În același timp, Letonia subliniază faptul că piața a fost foarte dinamică în perioada 2008-2009, iar calitatea împrumuturilor se deteriorează mai rapid decât se estimase. Această situație în curs de deteriorare a determinat adoptarea de către Comisie a trei decizii de salvare vizând Parex banka și furnizarea de către Letonia a mai multor versiuni ale planului de restructurare pentru Parex banka, ultima dintre acestea fiind notificată la 11 mai 2009 („planul de restructurare din 2009”).
- (34) În acest context, Letonia argumentează că ipotezele și proiecțiile cuprinse în deciziile de salvare s-au perimat în scurt timp, din cauza schimbărilor rapide din mediul economic, generate în principal de criza financiară globală și de scăderea încrederii pieței în Parex banka. Astfel, Letonia a concluzionat că o scadență de cinci ani pentru împrumuturile subordonate pe care le-a acordat în favoarea Parex banka nu mai era suficientă pentru a stabiliza fragilul sistem bancar leton. Într-adevăr, s-a dovedit că Parex banka, o bancă sistemică la acea vreme, avea nevoie de împrumuturi subordonate cu o scadență de peste cinci ani pentru a îndeplini cerințele privind solvabilitatea și în special cerințele privind adecvarea capitalului.
- (35) Conform cadrului normativ (bazat pe standardele Basel II <sup>(23)</sup>) aplicabil în cazul Parex banka la momentul emiterii împrumuturilor subordonate, numai 80 % din împrumuturile cu scadența la cinci ani în valoare de 50,27 milioane LVL (adică doar 40,22 milioane LVL) s-ar fi calificat drept fonduri proprii de nivel 2. Mai exact, în scopuri de reglementare trebuia ca la valoarea împrumuturilor subordonate să se aplice anual un factor de actualizare (sau de amortizare) cumulativ pentru a reflecta diminuarea valorii instrumentelor respective în calitate de componente pozitive ale capitalului reglementat. Ca urmare, din valoarea unui împrumut cu scadența la cinci ani, numai 80 % este eligibil la început pentru stabilirea adecvării capitalului; numai 60 % este eligibil la începutul celui de al doilea an și așa mai departe.
- (36) În sprijinul observațiilor transmise, Letonia a furnizat calcule comparative care arată că, dacă împrumuturile subordonate ar fi fost acordate de Letonia cu scadența la numai cinci ani, acestea nu ar fi fost pe deplin eligibile ca fonduri proprii de nivel 2 încă de la crearea lor.
- (37) Stabilirea scadenței împrumuturilor subordonate acordate de Letonia pentru Parex banka la șapte ani s-a dovedit necesară pentru ca întreaga sumă de 50,27 milioane LVL aferentă împrumuturilor subordonate acordate de stat să se încadreze la fonduri proprii de nivel 2 pe perioada 2009-2010, astfel încât Parex banka să își poată atinge ținta privind gradul de adecvare a capitalului. Tabelul 1 ilustrează valoarea fondurilor proprii de nivel 2 eligibile deținute de Parex banka la sfârșitul fiecărui an, pe baza scadenței împrumutului subordonat în valoare de 50,27 milioane LVL acordat în mai 2009.

<sup>(23)</sup> Basel II este denumirea comună a cadrului „International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards: a Revised Framework” (Convergența internațională a măsurării capitalului și a standardelor de capital: Cadru revizuit), care definește un set de standarde pentru stabilirea cerințelor minime de capital destinate organizațiilor bancare, elaborat de Comitetul de la Basel pentru supraveghere bancară — un grup de bănci centrale și autorități de supraveghere în domeniul bancar din Grupul celor Zece (G10), care a elaborat primul standard în 1988.

Tabelul 1

**Scadența împrumutului subordonat emis în luna mai 2009 și calificarea acestuia ca fonduri proprii de nivel 2 (milioane LVL)**

Scadență	2009	2010	2011
Împrumut pe cinci ani	40,22	30,16	20,11
Împrumut pe șase ani	50,27	40,22	30,16
<b>Împrumut pe șapte ani</b>	<b>50,27</b>	<b>50,27</b>	<b>40,22</b>
Împrumut pe opt ani	50,27	50,27	50,27

- (38) Letonia precizează că, la 9 iunie 2009, Nomura International (desemnată de Letonia în martie 2009 pentru organizarea vânzării Parex banka) a prezentat autorităților letone o strategie de vânzare pentru Parex banka cu un calendar foarte agresiv, procesul de vânzare fiind planificat a se încheia în 2010. Prin urmare, era necesar ca Parex banka să respecte în continuare toate cerințele de capital aplicabile, cel puțin până la sfârșitul anului 2010.
- (39) În fine, Letonia susține că, dacă scadența împrumutului subordonat ar fi fost de numai cinci ani, planul de restructurare din 2009 ar fi trebuit să includă alte măsuri, menite să crească în alt mod gradul de acoperire a capitalului Parex banka (de exemplu, injecții de capital nou, prelungirea imediată a scadenței împrumuturilor subordonate etc.). În absența unor astfel de măsuri, deponenții ar fi rămas neprotejați, iar stabilitatea sistemului financiar leton ar fi fost amenințată în mod semnificativ.

**5.2. Prelungirea nenotificată a scadenței împrumuturilor subordonate (a doua măsură)**

- (40) În ceea ce privește a doua măsură, Letonia afirmă că prelungirea ulterioară a scadenței împrumutului subordonat a fost necesară din cauza modificărilor cu caracter normativ care au avut loc în 2013. Mai exact, la 1 martie 2013 Citadele a fost informată de Comisia Financiară și a Pieței de Capital (*Financial and Capital Market Commission* — FCMC) din Letonia că rata de acoperire a capitalului grupului trebuia să ajungă la un minim de 10 % în termeni absoluți până la sfârșitul anului 2013, iar rata recomandată pentru eliminarea riscurilor existente și a celor potențiale era de [...]. Până în luna martie 2013, rata minimă impusă pentru acoperirea capitalului fusese de 8,4 %.
- (41) Letonia susține că a doua măsură a fost adoptată cu bunăcredință, întrucât autoritățile letone au considerat că măsura este conformă cu principiul investitorului în economia de piață și nu produce pierderi pecuniare pentru stat.
- (42) În continuare, Letonia declară că, la momentul adoptării celei de a doua măsuri, a considerat cu bună-credință, împreună cu Citadele, că posibilitatea prelungirii scadenței împrumutului subordonat în cauză fusese prevăzută în deciziile relevante ale Comisiei și în planul de restructurare.
- (43) Letonia susține că orice investitor de pe piață care s-ar fi aflat în poziția de acționar majoritar al băncii Citadele ar fi depus toate eforturile pentru a menține, în măsura posibilului, valoarea investiției sale și ar fi fost înclinat să adopte și să pună în aplicare măsurile necesare pentru a preveni diminuarea valorii contabile a participației sale ca urmare a nerespectării de către bancă a cerințelor de capital. În cazul în care Citadele nu ar fi respectat cerințele mai stricte privind acoperirea capitalului impuse de FCMC la acea vreme, stabilitatea, viabilitatea și vandabilitatea băncii ar fi fost periclitată, afectând, în ultimă instanță, posibilitatea unei vânzări în condiții financiare bune.
- (44) Letonia prezintă și un scenariu contrafactual, în care a doua măsură nu ar fi fost acordată. În scenariul contrafactual, rata de capital recomandată nu ar fi fost respectată, întrucât rata de acoperire a capitalului ar fi fost sub 9,3 % la 31 decembrie 2013, în timp ce nivelul minim solicitat era de 10 %.

- (45) Letonia susține, de asemenea, că măsurile alternative de creștere a gradului de adecvare a capitalului pentru Citadele (și anume o majorare a capitalului sau emiterea de noi împrumuturi subordonate) nu erau fezabile. Mai exact, Letonia afirmă că ar fi fost imposibil ca Citadele să obțină împrumuturi subordonate de la investitori terți în 2013, dat fiind angajamentul autorităților letone de a cesiona Citadele într-un termen scurt (până la 31 decembrie 2014). Incertitudinea legată de potențialul achizitor și de strategia viitoare a acestuia ar fi determinat furnizorii de împrumuturi subordonate să solicite o opțiune de vânzare pentru fiecare dintre împrumuturile subordonate pe care le-ar fi acordat băncii Citadele (clauza de transfer al controlului) <sup>(24)</sup>. Aceasta ar fi însemnat efectiv că scadența reală a unor astfel de împrumuturi subordonate la emitere ar fi fost considerată a fi mai scurtă de cinci ani și, prin urmare, împrumuturile nu s-ar fi încadrat ca fonduri proprii de nivel 2.
- (46) Ca urmare a unei cereri de informații adresate de către Comisie, menită să clarifice dacă Letonia s-a adresat BERD cu privire la o eventuală prelungire de către aceasta a scadenței împrumuturilor subordonate acordate băncii Citadele, autoritățile letone au furnizat informații la 23 iunie 2014. Prin aceste informații, autoritățile letone confirmă că înainte de a acorda a doua măsură nu s-au adresat BERD pentru a-i propune să prelungească scadența împrumuturilor subordonate pe care le deține. În acest context, autoritățile letone reiterează faptul că a doua măsură trebuia să fie adoptată pentru a preveni încălcarea iminentă de către Citadele a noilor cerințe de capital mai stricte.
- (47) Letonia susține că a fost nevoită să prelungească fără întârziere scadența datoriei subordonate pe care o deținea în legătură cu Citadele și că nu a negociat o prelungire comparabilă pentru datoria subordonată deținută și de BERD.
- (48) Letonia afirmă că decizia sa în această privință a fost conturată de următoarele trei elemente:
- necesitatea de a preveni în mod eficient încălcarea iminentă a noilor cerințe de capital: Citadele și-a calculat necesarul de fonduri proprii de nivel 2 și a concluzionat că, exceptând adoptarea celei de a doua măsuri, care implica prelungirea scadenței cu 18 luni, orice altă eventuală modificare a scadenței datoriei subordonate deținută în parte și de BERD ar fi necesitat o prelungire cu o perioadă considerabil mai îndelungată. Diferența se explica prin faptul că principalul împrumutului respectiv era mai scăzut și, prin urmare, impactul acestuia asupra poziției de capital a băncii Citadele ar fi fost semnificativ mai redus. De asemenea, Letonia afirmă că o prelungire a scadenței datoriei subordonate deținute de BERD ar fi presupus negocieri cu BERD în acest sens. În plus, având în vedere diferențele în ceea ce privește legea aplicabilă și structura juridică generală necesară care ar fi trebuit instituită, prelungirea scadenței împrumutului subordonat deținut în parte și de BERD simultan cu prelungirea scadenței pentru o parte din datoria subordonată deținută numai de Letonia ar fi necesitat aranjamente juridice complicate;
  - Letonia subliniază că, la momentul prelungirii, a ținut seama și de faptul că o prelungire a scadenței datoriei subordonate deținute de BERD ar fi îngreunat cesionarea Citadele, întrucât la momentul vânzării ar fi existat mai multe contracte corelate privind datoria subordonată. Letonia a considerat că o astfel de posibilitate ar fi complicat vânzarea Citadele, dat fiind că ar fi putut avea repercusiuni asupra condițiilor de vânzare relevante și ar fi putut determina o creștere a costurilor de tranzacționare relevante;
  - în plus, Letonia precizează că statutul BERD în raport cu Citadele ar fi putut spori complexitatea unei decizii BERD în favoarea prelungirii. În informațiile transmise la 23 iunie 2014, Letonia afirmă că a crezut cu tărie că, în principiu, BERD ar fi fost de acord cu prelungirea scadenței instrumentului relevant. Totuși, aceasta recunoaște că poziția BERD era diferită de a sa prin faptul că Letonia era acționarul majoritar al Citadele și, în această calitate, putea exercita o influență decisivă asupra procesului de vânzare și putea negocia cu ofertanții diverse opțiuni în legătură cu plata împrumuturilor subordonate. Prin urmare, Letonia a recunoscut faptul că lipsa controlului BERD în vânzarea Citadele ar fi putut constitui un factor cu efect de descurajare în ceea ce privește prelungirea scadenței respectivului împrumut sau, în orice caz, ar fi putut conduce la negocieri îndelungate.

### 5.3. Sprijinul nenotificat acordat băncii Reverta pentru asigurarea lichidității (a treia măsură)

- (49) Letonia și Reverta recunosc că, începând cu luna decembrie 2010, sprijinul pentru asigurarea lichidității acordat în favoarea Parex banka (și ulterior Reverta) de către Letonia a depășit plafonul de lichidități autorizat, stabilit în considerentul 55 din decizia finală privind Parex. Decizia de deschidere a indicat că, la data de 31 decembrie 2013, sprijinul în curs pentru asigurarea lichidității acordat în favoarea Reverta se ridica la 362,52 milioane LVL, depășind cu 55,52 milioane LVL plafonul de lichiditate de 307 milioane LVL stabilit în scenariul cel mai pesimist.

<sup>(24)</sup> Opțiune care dă titularului datoriei subordonate dreptul de a solicita băncii să reacchiționeze datoria în cazul în care acționarii majoritari ai băncii s-ar schimba față de cei existenți la momentul emiterii datoriei.

- (50) Letonia afirmă că inițial, în decizia finală privind Parex, Comisia autorizase conversia în capital a unui sprijin pentru asigurarea lichidității Parex banka în valoare de 218,7 milioane LVL. Suma care urma să fie convertită a fost ulterior redusă, în decizia de modificare, la 118,7 milioane LVL. În cazul în care sprijinul pentru asigurarea lichidității în valoare de 118,7 milioane LVL ar fi fost convertit în capital, sprijinul pentru asigurarea lichidității ar fi fost redus și s-ar fi încadrat în limitele autorizate. Însă au fost convertite în capital numai 49,5 milioane LVL din cele 118,7 milioane LVL aferente sprijinului pentru asigurarea lichidității. Letonia prezintă acest factor ca fiind cauza principală a nivelului excedentar de lichiditate.
- (51) În plus, Letonia afirmă că sprijinul excedentar a fost cauzat și de întârzierile înregistrate în generarea de numerar în raport cu ratele de generare de numerar preconizate la momentul adoptării Deciziei finale privind Parex. Din cauza unor creanțe incerte, plățile au întârziat și, în consecință, recuperarea numerarului a fost întârziată cu aproximativ doi ani. Letonia consideră că acest fenomen este temporar și estimează că sprijinul excedentar pentru asigurarea lichidității va dispărea în anii 2015-2016.
- (52) Cu toate acestea, Letonia și Reverta recunosc abaterea de la sumele autorizate pentru ajutor, generată de dificultățile întâmpinate în alocarea adecvată a ajutorului de stat între sprijinul autorizat pentru asigurarea lichidității și contribuțiile la capital, în urma adoptării deciziei de modificare.
- (53) În plus, autoritățile letone precizează că, în cazul în care ar fi fost menținută licența bancară a Parex banka (în prezent Reverta), Letonia ar fi trebuit să injecteze mai mult capital în Parex banka decât se preconizase inițial (într-adevăr, nivelul minim al capitalului necesar conform normelor privind solvabilitatea depășea nivelul maxim al sprijinului pentru capital în valoare de 218,7 milioane LVL autorizat prin decizia finală privind Parex). Pe baza planului de restructurare inițial transmis Comisiei, valoarea economică realizată din vânzarea de active și conversia sumei de 218,7 milioane LVL nu ar fi fost suficientă pentru ca Parex banka (Reverta) să respecte cerințele reglementare de adecvare a capitalului.
- (54) Prin urmare, dacă licența ar fi fost menținută, Parex banka (Reverta) ar fi avut nevoie de capital suplimentar. În urma retragerii licenței bancare, nivelul ajutorului suplimentar a fost limitat la suma necesară pentru procesul de lichidare.
- (55) Potrivit Letoniei, după data de 31 decembrie 2011 nu mai era necesară convertirea în capital a sprijinului pentru asigurarea lichidității, deoarece licența bancară a Reverta fusese retrasă. În timpul comunicărilor care au precedat adoptarea Deciziei de modificare, Letonia a informat Comisia cu privire la planul său de a nu converti în capital sprijinul pentru asigurarea lichidității după 31 decembrie 2011, deși nu și-a confirmat intenția de a pune efectiv în aplicare această măsură, nu a identificat consecințele tehnice ale renunțării la conversie și nici nu le-a comunicat în mod expres Comisiei. În special, Letonia nu a menționat faptul că, în urma renunțării la conversia în capital, fondurile care fuseseră deja acordate ca sprijin pentru asigurarea lichidității nu ar scădea atât de rapid cum împunea decizia finală privind Parex.
- (56) Întrucât până la 31 decembrie 2011 numai suma de 49,5 milioane LVL din sprijinul pentru asigurarea lichidității fusese convertită efectiv în capital, iar suma de 69,2 milioane LVL nu a fost convertită în capital, nivelul sprijinului pentru asigurarea lichidității s-a menținut la un nivel mai ridicat decât cel aprobat cu aproximativ aceeași sumă.
- (57) Potrivit Letoniei, păstrarea sprijinului pentru asigurarea lichidității și evitarea convertirii acestuia în capital au fost, așadar, măsurile cel mai puțin oneroase pentru autoritățile letone și de fapt au redus ajutorul de stat la minimumul necesar.
- (58) Letonia și Reverta confirmă faptul că Reverta nu mai are nevoie de fonduri noi. Dată fiind valoarea mai redusă a sprijinului pentru asigurarea lichidității convertit în capital, Letonia estimează că Reverta va păstra [300-500] de milioane LVL din sprijinul pentru asigurarea lichidității până la sfârșitul anului 2014, [250-300] de milioane LVL până la sfârșitul anului 2015 și [200-250] de milioane LVL până la sfârșitul anilor 2016 și 2017 (la lichidarea Reverta). Prin urmare, potrivit Letoniei, sprijinul pentru asigurarea lichidității va depăși plafonul autorizat inițial, deoarece: (i) a fost convertită în capital o sumă mai mică din sprijinul pentru asigurarea lichidității; și (ii) se preconizează că lichidarea portofoliului Reverta va genera mai puține încasări în numerar decât se prevăzuse inițial.
- (59) În urma noii proiecții privind numerarul, care reflectă dificultățile întâmpinate în recuperarea activelor, Letonia estimează că Reverta va avea o poziție de capital negativă egală cu [250-300] de milioane LVL la sfârșitul procesului de lichidare (31 decembrie 2017).

#### 5.4. Angajamentul de a cesiona activitatea de gestionare de patrimoniu (a patra măsură)

- (60) Letonia a demarat procesul de vânzare a băncii Citadele în 2011, pentru a-și respecta angajamentele asumate și consemnate în decizia finală privind Parex. Prima încercare de vânzare a avut loc cu sprijinul Nomura Internațional în calitate de consilier, dar, din cauza unor turbulențe semnificative în zona euro, generate de criza financiară și economică din Grecia, precum și de colapsul băncilor Snoras și Krajbanka în Lituania și Letonia, această încercare a eșuat.

- (61) În plus, în februarie 2013 Letonia a solicitat efectuarea unui studiu specific de către un expert independent [...] privind, printre altele, impactul vânzării activității de gestionare de patrimoniu la data specificată în angajamente. Expertul a demonstrat că valoarea celor două entități separate (activitatea de gestionare de patrimoniu și partea rămasă din Citadele) era mai mică decât valoarea băncii Citadele ca întreg. În consecință, privarea Citadele de activitatea de gestionare de patrimoniu ar fi diminuat valoarea contabilă a băncii și ar fi afectat, astfel, valoarea pentru acționari. Prin diferite proiecții, expertul a demonstrat că, fără activitatea de gestionare de patrimoniu, „profitul din exploatare al băncii ar scădea”, [...] iar [...] acestea s-ar deteriora.
- (62) Potrivit Letoniei, pe baza studiului expertului, cesionarea activității de gestionare de patrimoniu separat de restul băncii Citadele în 2013 ar fi afectat viabilitatea băncii și, prin urmare, vandabilitatea acesteia. Capacitatea băncii de a atrage actori privați care să investească în Citadele la un preț rezonabil ar fi fost semnificativ redusă. Prin urmare, în 2013 a început un al doilea proces de vânzare a băncii Citadele ca întreg, cu asistență din partea Société Générale și Linklaters LLP în calitate de consilieri externi. Cele două metode de vânzare avute în vedere în prezent sunt: fuziune și achiziție și ofertă publică inițială.

### 5.5. Măsuri compensatorii propuse de Letonia

- (63) Pentru a asigura compatibilitatea cu piața internă, în conformitate cu normele Uniunii privind ajutorul de stat, a măsurilor de ajutor suplimentare acordate de Letonia băncilor Parex banka, Citadele și Reverta prin intermediul primei, celei de a doua și celei de a treia măsuri, precum și a eșecului înregistrat în cesionarea activității de gestionare de patrimoniu a băncii Citadele până la termenul-limită asumat (a patra măsură), Letonia a propus o serie de angajamente, care sunt prezentate în considerentele 64-73.

#### 5.5.1. Termenul-limită pentru vânzarea Citadele și pentru cesionarea activității de gestionare de patrimoniu

- (64) Letonia și Citadele se angajează să depună toate eforturile necesare pentru a obține, cât mai curând și în orice caz înainte de [...], oferte ferme pentru vânzarea întregii participații deținute de Republica Letonia în cadrul băncii Citadele (inclusiv activitatea de gestionare de patrimoniu). Vânzarea se va finaliza până la data de [...] cel târziu. Republica Letonia (împreună cu consilierul acesteia) decide structura și modalitățile adecvate pentru operațiunea de vânzare (de exemplu, vânzare comercială sau ofertă publică inițială), cu condiția ca Republica Letonia să cesioneze, în cele din urmă, întreaga sa participație deținută în cadrul băncii Citadele până la [...] cel târziu. În cazul unei oferte publice inițiale, Republica Letonia se angajează să convină cu FCMC până la data de [...] asupra unui prospect ferm.
- (65) Letonia și Citadele se angajează, de asemenea, să numească un mandatar însărcinat cu cesionarea dacă până la data de [...] nu se primesc oferte ferme de cumpărare sau, în cazul unei oferte publice inițiale cu același obiectiv, dacă nu se convine asupra unui prospect cu FCMC. În acest caz, Republica Letonia va întreprinde măsurile necesare pentru a asigura numirea și începerea activității mandatului însărcinat cu cesionarea până la data de [...]. Se înțelege că și consilierul financiar pentru vânzarea băncii Citadele ar putea fi numit mandatar însărcinat cu cesionarea începând cu [...]. Dacă este numit un mandatar însărcinat cu cesionarea, Letonia și Citadele se angajează să primească oferte de cumpărare ferme și irevocabile pentru toate părțile până la [...] și să încheie un acord obligatoriu și irevocabil pentru vânzarea întregii participații deținute de Republica Letonia în cadrul băncii Citadele până la [...], care să fie semnat până la [...] cel târziu.
- (66) În plus, Letonia și Citadele se angajează ca, începând cu [...], Citadele să [...] noua activitate, iar activitatea rămasă a băncii Citadele să [...], dacă Republica Letonia nu a încheiat un acord obligatoriu și irevocabil până la [...], care să prevadă finalizarea până la [...] a vânzării întregii participații deținute de Republica Letonia în cadrul băncii Citadele, sau dacă oferta publică inițială nu permite Republicii Letonia să vândă întreaga participație pe care o deține în cadrul băncii Citadele până la [...].
- (67) Letonia și Citadele se angajează să încheie tranzacția de vânzare-cumpărare pentru vânzarea întregii participații pe care Republica Letonia o deține în cadrul băncii Citadele până la [...]. Dacă vânzarea respectivei participații nu se finalizează până la [...], acestea se angajează ca Citadele să [...] noua activitate, iar activitatea rămasă a băncii Citadele să fie [...].
- (68) În cazul în care Citadele este [...] în oricare dintre evenimentele menționate în considerentele 64-67, orice părți din activitatea băncii Citadele care prezintă interes pentru terți pot fi vândute și transferate de Republica Letonia și/sau de Citadele către acești terți (fără a aduce atingere principiilor [...] și fără noi măsuri de ajutor de stat).

#### 5.5.2. O nouă reducere a valorii aporturilor de capital autorizate

- (69) În ceea ce privește Reverta, decizia de modificare a autorizat conversia în capital a unor depozite de stat și dobânzi (sprijin pentru asigurarea lichidității) în valoare totală de 118,7 milioane LVL. Deoarece, până în prezent, au fost convertite în capital numai 49,5 milioane LVL din sprijinul pentru asigurarea lichidității, Letonia propune reducerea imediată și permanentă a valorii maxime totale a capitalului pe care Letonia îl poate acorda băncii Reverta, de la 118,7 milioane LVL la 49,5 milioane LVL.

#### 5.5.3. Angajamentul de consolidare a măsurilor de repartizare a sarcinilor prin prevenirea ieșirilor de numerar către creditorii subordonați istorici ai băncii Reverta

- (70) Letonia recunoaște că, pentru a asigura compatibilitatea primei, a celei de a doua și a celei de a treia măsuri cu piața internă, sunt necesare măsuri consolidate de repartizare a sarcinilor. Aceste măsuri ar garanta, printre altele, că nici un terț nu beneficiază în mod necuvenit de ajutorul de stat suplimentar acordat băncilor Reverta și Citadele.
- (71) În acest scop, Letonia se angajează să consolideze angajamentele anterioare privind repartizarea sarcinilor, prin implicarea acționarilor majoritari anteriori ai Parex banka, a întreprinderilor afiliate acestora și a altor creditori („creditorii subordonați istorici”) care au acordat împrumuturi subordonate („împrumuturile subordonate istorice”).
- (72) Reverta a depășit sumele destinate asigurării lichidității autorizate în decizia finală privind Parex și din cauză că a plătit dobânzi la împrumuturile subordonate istorice. În cazul în care Reverta nu ar fi plătit aceste dobânzi sau dacă valoarea contabilă a împrumuturilor subordonate istorice ar fi fost redusă imediat după adoptarea Deciziei finale privind Parex, probabil că Letonia nu ar fi fost nevoită să pună în aplicare prima, a doua și a treia măsură în proporția în care acestea au fost aplicate efectiv.
- (73) Având în vedere cele de mai sus, Letonia se oferă să își clarifice și să își consolideze angajamentele în ceea ce privește principalul și dobânda aferente împrumuturilor subordonate istorice, după cum urmează:
- (a) Citadele și Reverta (anterior Parex banka), precum și întreprinderile afiliate acestora nu vor plăti dobânzi, dividende sau cupoane la instrumentele de capital existente (inclusiv la acțiunile preferențiale, acțiunile de clasă B și instrumentele de nivel 2 de rang superior și inferior) (datorate sau acumulate) și nu vor exercita niciun drept de cumpărare în legătură cu cele de mai sus față de niciun acționar sau titular de creanțe subordonate, cu excepția strictă a statului leton și a BERD, până la data și cu condiția rambursării integrale a ajutorului de stat acordat băncii Reverta și/sau băncii Citadele și numai dacă există o obligație legală în acest sens. În măsura în care există astfel de obligații legale, Letonia se obligă să le elimine cât mai curând posibil (în orice caz, nu mai târziu de 30 aprilie 2015);
- (b) Letonia se angajează, de asemenea, să nu ramburseze (până la data și cu condiția rambursării integrale a ajutorului de stat acordat băncii Reverta/Citadele) nicio sumă datorată (principal) din împrumuturile subordonate istorice care:
- (i) va face obiectul unui ordin obligatoriu conform căruia nicio plată aferentă împrumuturilor subordonate istorice nu devine scadentă și exigibilă; sau
- (ii) va fi convertită în fonduri proprii de nivel 1 fără drept de vot; sau
- (iii) va fi redusă,
- în măsura necesară pentru acoperirea valorii negative a activelor nete ale băncii Reverta și cu condiția existenței unui temei juridic în acest sens;
- (c) Letonia va adopta toate măsurile necesare pentru a asigura introducerea tuturor dispozițiilor legale necesare pentru îndeplinirea angajamentelor de mai sus până la 30 aprilie 2015 cel târziu.

#### 5.6. Răspunsul Letoniei la observațiile părții terțe

- (74) La 6 iunie 2014, Letonia a răspuns la observațiile părții terțe primite de Comisie. Letonia susține că afirmațiile conținute în observații sunt nefondate și irelevante în raport cu decizia de deschidere. Letonia respinge afirmațiile părții terțe și solicită Comisiei să nu le ia în considerare.

## 6. EVALUARE

### 6.1. Existența unui ajutor de stat în urma noilor măsuri

- (75) Conform articolului 107 alineatul (1) din tratat, sunt incompatibile cu piața internă ajutoarele acordate de state sau prin intermediul resurselor de stat, sub orice formă, care denaturează sau amenință să denatureze concurența prin favorizarea anumitor întreprinderi sau a producerii anumitor bunuri, în măsura în care acestea afectează schimburile comerciale dintre statele membre.
- (76) Calificarea unei măsuri drept ajutor de stat impune îndeplinirea cumulativă a următoarelor condiții: (a) măsura trebuie să fie finanțată prin intermediul resurselor de stat; (b) măsura trebuie să acorde un avantaj selectiv care ar putea favoriza anumite întreprinderi sau producerea anumitor bunuri; (c) măsura trebuie să denatureze sau să amenințe să denatureze concurența și să poată afecta schimburile comerciale dintre statele membre.

#### 6.1.1. Prima măsură

- (77) Faptul că Letonia a acordat Parex banka împrumuturi subordonate care implicau ajutor de stat a fost stabilit în prima decizie de salvare, când Comisia a aprobat emiterea de împrumuturi subordonate cu scadența la cinci ani ca măsură de ajutor compatibilă. La momentul respectiv, Comisia a decis că un investitor în economia de piață nu ar fi acordat împrumuturi subordonate cu scadența la cinci ani <sup>(25)</sup>.
- (78) Împrumuturile subordonate care au fost acordate efectiv de Letonia în favoarea Parex banka erau identice cu măsura care a fost aprobată de Comisie, cu excepția faptului că aveau o scadență mai îndelungată, ceea ce a generat un avantaj suplimentar pentru Parex banka.
- (79) Datoria subordonată cu scadența la șapte ani ar fi oferit debitorului un avantaj mai mare decât datoria subordonată cu scadența la cinci ani, întrucât la orice investiție riscul investitorului crește odată cu prelungirea scadenței investiției. La momentul la care a fost acordată datoria subordonată cu scadența la șapte ani, probabilitatea ca un investitor în economia de piață să acorde datoria respectivă în condiții de scadență prelungită ar fi fost și mai redusă decât în cazul unei scadențe la cinci ani. Din acest motiv, scadența mai îndelungată a datoriei subordonate a reprezentat un avantaj suplimentar pentru Parex banka față de forma datoriei subordonate aprobată în deciziile de salvare și în decizia finală privind Parex. Întrucât întrunirea tuturor celorlalte cerințe pentru existența ajutorului de stat a fost deja stabilită în prima decizie de salvare, prima măsură reprezintă ajutor de stat suplimentar.

#### 6.1.2. A doua măsură

- (80) La data de 27 iunie 2013, Letonia a acordat băncii Citadele o prelungire suplimentară de 18 luni a scadenței pentru împrumuturi subordonate în valoare de 37 de milioane LVL (dintr-un total de 45 de milioane LVL deținut de Letonia la momentul respectiv).
- (81) În decizia de deschidere, în absența unor argumente noi, Comisia a apreciat că un investitor în economia de piață nu ar fi acordat o astfel de prelungire a scadenței, deoarece aceasta prezenta riscuri suplimentare față de forma anterioară a împrumuturilor subordonate. Prin urmare, Comisia a considerat că scadența mai îndelungată a datoriei subordonate reprezintă un avantaj suplimentar acordat băncii Citadele de către stat față de forma datoriei subordonate aprobată în deciziile de salvare și în decizia finală privind Parex, constituind, așadar, un ajutor suplimentar.
- (82) Letonia a susținut că un investitor de piață ar fi optat în mod rațional pentru măsuri specifice de menținere a gradului de adecvare a capitalului băncii pentru a menține valoarea investiției sale. Prin urmare, Letonia afirmă, în esență, că cea de a doua măsură nu a conferit băncii Citadele niciun avantaj, deoarece furnizarea de sprijin suplimentar a fost conformă cu principiul operatorului economic privat în economia de piață.
- (83) Comisia nu contestă faptul că principiul operatorului economic privat în economia de piață se aplică în cazul tranzacțiilor precum a doua măsură. Totuși, Comisia reamintește că instanțele judecătorești ale Uniunii au subliniat faptul că, dacă un stat membru invocă, în cursul procedurii administrative, criteriul respectiv, în caz de incertitudine, acestuia îi revine sarcina de a dovedi fără echivoc și pe baza unor elemente obiective și verificabile

<sup>(25)</sup> Considerentul 40 din prima decizie de salvare.

că măsura adoptată poate fi asociată statului care acționează ca acționar și că pot fi necesare, în această privință, în special elemente care să demonstreze că decizia respectivă este întemeiată pe evaluări economice comparabile cu evaluările pe care, în acele condiții, un investitor privat rațional aflat într-o situație cât mai apropiată de situația acestui stat membru le-ar fi efectuat înainte de a realiza investiția menționată, în scopul de a determina rentabilitatea viitoare a unei astfel de investiții <sup>(26)</sup>.

- (84) În acest context, Comisia consideră că afirmația Letoniei potrivit căreia aceasta a acționat în conformitate cu principiul operatorului economic privat în economia de piață nu a fost susținută cu argumente și cu o analiză detaliată.
- (85) În primul rând, Comisiei nu i-a fost furnizat niciun element care să confirme că Letonia și-ar fi evaluat investiția în Citadele în perioada adoptării deciziei sale de punere în aplicare a celei de a doua măsuri. Un investitor de piață care ar fi acționat în calitate de acționar ar fi evaluat valoarea Citadele pentru a stabili valoarea actualizată a investiției sale în banca respectivă înainte (deci fără aplicarea celei de a doua măsuri) și după punerea în aplicare a celei de a doua măsuri și ar fi comparat cele două valori. Comisia consideră că un investitor de piață orientat către profit ar fi început prin a stabili valoarea actualizată a investiției sale în banca respectivă, iar apoi ar fi stabilit dacă valoarea curentă a investiției ar fi protejată în cazul prelungirii suplimentare a scadenței împrumuturilor subordonate. În cazul în care rezultatul analizei ar fi arătat că valoarea ar fi putut fi protejată sau chiar sporită, atunci, ca etapă ulterioară, un investitor de piață orientat către profit ar fi comparat costul de oportunitate al protejării (sau chiar al creșterii) valorii cu diferența de valoare.
- (86) Dacă ar fi efectuat o astfel de analiză, Letonia ar fi trebuit să demonstreze că acordarea unei scadențe prelungite era o măsură eficace cel puțin pentru a proteja valoarea investiției, iar apoi ar fi trebuit să arate că respectivul cost de oportunitate aferent aplicării unei astfel de măsuri era mai mic decât creșterea valorii. Numai dacă respectivele costuri de oportunitate aferente acordării unei scadențe suplimentare ar fi fost mai mici decât menținerea valorii care rezultă din cea de a doua măsură, Comisia ar putea accepta că Letonia a acționat în conformitate cu principiul operatorului economic privat în economia de piață. Totuși, Letonia nu a furnizat nici o evaluare curentă a valorii investiției, nici o analiză care să demonstreze că respectivele costuri de oportunitate aferente acordării unei scadențe suplimentare sunt mai mici decât menținerea valorii care rezultă din punerea în aplicare a celei de a doua măsuri.
- (87) Din acest motiv, Comisia apreciază că cea de a doua măsură nu poate fi considerată conformă cu comportamentul unui operator economic privat în economia de piață care s-ar afla într-o situație comparabilă cu cea a Letoniei din luna iunie 2013.
- (88) În al doilea rând și în orice caz, principiile stabilite pentru punerea în aplicare a principiului operatorului economic privat în economia de piață impun ca această comparație cu comportamentul unui investitor economic privat rațional să fie realizată într-o situație cât mai apropiată de cea în care se află statul membru <sup>(27)</sup>. În consecință, la evaluarea valorii investiției sale în Citadele, Letonia ar fi trebuit să țină seama de angajamentele consemnate în decizia finală privind Parex cu privire la vânzarea băncii Citadele. În luna iunie 2013, când a fost pusă în aplicare a doua măsură, angajamentele respective includeau obligația de a cesiona Citadele până la 31 decembrie 2014, precum și obligația de a cesiona Citadele fără activitatea de gestionare de patrimoniu (întrucât activitatea de gestionare de patrimoniu trebuia cesionată separat dacă nu era vândută până la 30 iunie 2013). Având în vedere faptul că, la 27 iunie 2013, când a fost acordată prelungirea scadenței, nu se găsisse niciun cumpărător pentru activitatea de gestionare de patrimoniu, concluzia unui investitor privat ar fi fost că nu era posibilă vânzarea activității de gestionare de patrimoniu împreună cu Citadele până la termenul de 30 iunie 2013 stabilit în decizia finală privind Parex și, prin urmare, cele două entități trebuiau vândute separat.
- (89) În plus, un acționar privat al băncii aflat într-o situație cât mai apropiată de cea a statului membru în cauză nu ar fi avut niciun motiv să presupună că îndeplinirea angajamentelor respective ar fi abandonată sau amânată, dat fiind că orice astfel de modificări necesită aprobarea Comisiei. Prin urmare, la stabilirea valorii investiției în iunie 2013, nu s-ar fi putut neglija importanța obligațiilor respective, întrucât nu se putea presupune că Comisia ar aproba o modificare a unei obligații anterior perioadei în care Letonia își asumase angajamentul de a le îndeplini.
- (90) În consecință, pentru a decide în favoarea sau în defavoarea acordării scadenței prelungite, printre parametrii de evaluare a valorii investiției Letoniei în Citadele în iunie 2013 trebuie să se numere și angajamentele consemnate în decizia finală privind Parex. Letonia nu a furnizat elemente care să dovedească faptul că a luat în considerare toți parametrii respectivi sau că valoarea investiției sale la acel moment, obținută prin luarea în considerare a parametrilor, este mai mare decât costul de oportunitate aferent acordării prelungirii scadenței. Inclusiv din acest

<sup>(26)</sup> Hotărârea în cauza Comisia/EDF, C-124/10 PECLI: UE: C: 2012:318, punctele 82 și 84.

<sup>(27)</sup> A se vedea, în acest sens, Hotărârea pronunțată în cauza Italia/Comisia, 303/88, ECLI: UE: C: 1991:136, punctul 20.

motiv, Comisia apreciază că cea de a doua măsură nu poate fi considerată compatibilă cu comportamentul unui operator economic privat în economia de piață care s-ar afla într-o situație comparabilă cu cea a Letoniei în luna iunie 2013.

- (91) În al treilea rând, chiar dacă Letonia ar fi efectuat o analiză suficient de detaliată a celei de a doua măsuri ca mijloc de menținere a valorii investiției sale în Citadele astfel cum se prezenta aceasta în iunie 2013 și chiar dacă ar fi integrat în această analiză constrângerile generate de vânzarea iminentă a băncii Citadele și de cesionarea separată a activității de gestionare de patrimoniu, pe care un operator economic privat în economia de piață le-ar fi luat în considerare, afirmațiile Letoniei referitoare la costurile implicate de cea de a doua măsură și la valoarea investiției în Citadele, pe care măsura respectivă trebuia teoretic să o mențină, tot nu sunt plauzibile.
- (92) Pe de o parte, deși Letonia susține că cea de a doua măsură nu a implicat niciun cost pentru stat, această afirmație nu este susținută de informații suplimentare sau de probe privind evaluarea costurilor efectuată de Letonia la momentul acordării celei de a doua măsuri. O astfel de analiză a costurilor de oportunitate și a altor tipuri de costuri legate de a doua măsură ar fi fost o condiție prealabilă pentru un investitor privat care ar fi intenționat să ia o decizie rațională referitoare la prelungirea scadenței împrumutului subordonat. Absența unei evaluări a costurilor conduce Comisia la concluzia că un investitor privat nu ar fi putut evalua oportunitatea celei de a doua măsuri din punct de vedere al maximizării profitului.
- (93) Pe de altă parte, deși Letonia susține că cea de a doua măsură a menținut valoarea investiției sale în Citadele, această afirmație nu este susținută de caracteristicile pe care le prezenta investiția deținută de statul membru în Citadele în iunie 2013. Comisia remarcă faptul că, pentru un investitor orientat spre profit, valoarea curentă a unei investiții depinde de perspectiva unor fluxuri viitoare de venit pe care le-ar genera investiția respectivă (sub forma dividendelor, de exemplu), în combinație cu valoarea capitalului investiției la momentul respectiv (care poate fi derivată, de exemplu, din prețul pe care l-ar plăti un cumpărător pentru investiția acționarului la momentul respectiv sau din valoarea scontată în timp a prețului pe care l-ar plăti un cumpărător pentru investiția acționarului în viitor). Toți indicii de care dispune Comisia arată că investiția Letoniei în Citadele în iunie 2013 a avut o valoare scăzută, dacă nu chiar negativă.
- (94) În ceea ce privește posibilele fluxuri viitoare de venit din investiția Letoniei în Citadele, nu s-a furnizat nicio dovadă care să arate că, în iunie 2013, acționarii ar fi putut aștepta dividende din partea Citadele în vreun moment din viitorul apropiat. Orice evaluare efectuată de un acționar privat al băncii, aflat într-o situație cât mai apropiată de cea a statului membru în cauză, cu privire la veniturile preconizate rezultate din distribuția de dividende ar fi fost legată de obligația de a cesiona Citadele până la 31 decembrie 2014. În plus, studiul descris în considerentul 61 a stabilit că, fără activitatea de gestionare de patrimoniu, Citadele ar fi început să producă pierderi, concluzie care ar fi redus și mai mult perspectiva obținerii unor beneficii din distribuția de dividende, dat fiind că, la 27 iunie 2013, un operator economic privat în economia de piață ar fi trebuit să presupună în mod necesar că Citadele și activitatea de gestionare de patrimoniu vor fi cesionate separat.
- (95) Ca atare, la acordarea prelungirii scadenței nu exista nicio dovadă că Citadele ar fi putut (având în vedere profiturile preconizate și rata capitalului) să distribuie dividende înainte de 31 decembrie 2014, întrucât rata capitalului de 10,3 % planificată a fi atinsă la 31 decembrie 2013 abia ar fi depășit rata capitalului minimă impusă de 10 % și ar fi fost cu mult sub rata capitalului de [...] %, recomandată de FCMC pentru eliminarea riscurilor existente și potențiale ale Citadele. Prin urmare, un investitor privat ar fi luat în considerare faptul că, în iunie 2013, probabilitatea ca acționarii să aștepte distribuția de dividende de la Citadele în viitorul apropiat era scăzută.
- (96) În ceea ce privește valoarea capitalului investiției Letoniei în Citadele în iunie 2013, studiul prezentat de autoritățile letone, descris în considerentul 61 și întocmit în februarie 2013, arată că Citadele ar fi fost afectată negativ de cesionarea separată a activității de gestionare de patrimoniu. Un investitor privat aflat într-o situație cât mai apropiată de cea a Letoniei din iunie 2013 ar fi ținut seama de faptul că, în urmă cu aproximativ patru luni, un expert independent stabilise că valoarea de vânzare a Citadele fără activitatea de gestionare de patrimoniu ar fi fost mai scăzută decât valoarea celor două entități combinate. În consecință, investitorul privat ar fi avut nevoie de motive convingătoare în ceea ce privește maximizarea randamentului ajustat în funcție de risc pentru a-și asuma riscuri suplimentare prin acordarea prelungirii scadenței împrumuturilor subordonate. Totuși, Letonia nu a furnizat nicio dovadă a motivelor convingătoare care ar fi convins un operator economic privat în economia de piață să își asume riscurile suplimentare respective la acel moment. Prin urmare, chiar dacă prelungirea scadenței ar fi fost acordată, nu existau dovezi care să arate că Citadele ar fi putut fi vândută fără

activitatea de gestionare de patrimoniu la [...], ceea ce conduce Comisia la concluzia că, în iunie 2013, Letonia nu avea [...] în investiția sa care să fie menținută, care era [...] pentru acordarea celei de a doua măsuri.

- (97) Și din aceste motive suplimentare, Comisia apreciază că cea de a doua măsură nu poate fi considerată compatibilă cu comportamentul unui operator economic privat în economia de piață care s-ar afla într-o situație comparabilă cu cea a Letoniei din luna iunie 2013.
- (98) În al patrulea și ultimul rând, Comisia remarcă și faptul că BERD, care în iunie 2013 era singurul acționar al Citadele în afară de statul leton, nu a prelungit scadența împrumutului său subordonat în curs acordat băncii Citadele, iar Letonia nu s-a adresat niciodată Băncii Europene pentru Reconstrucție și Dezvoltare pentru a discuta despre participarea acesteia în cadrul celei de a doua măsuri, astfel cum se precizează în considerentele 46-48. Absența oricărei încercări de a discuta despre repartizarea sarcinilor implicate de costul celei de a doua măsuri, dacă aceasta urma să fie un mijloc de menținere a valorii investițiilor în Citadele, reprezintă un indiciu suplimentar că cea de a doua măsură nu era conformă cu cerințele principiului operatorului economic privat în economia de piață.
- (99) În această privință, Comisia reamintește în primul rând faptul că, potrivit scrisorii FCMC, Citadele dispunea de 10 luni (1 martie-31 decembrie 2013) pentru a se conforma noilor cerințe privind rata de adecvare a capitalului. În acest context, Comisia consideră că un acționar majoritar ar fi exploatat întreaga perioadă de 10 luni pentru a identifica o soluție adecvată pentru a îndeplini noua cerință de capital cu minimizarea costurilor proprii. Prin urmare, argumentul Letoniei privind facilitarea vânzării Citadele nu explică motivul pentru care aceasta a adoptat cea de a doua măsură fără nicio încercare de a se adresa acționarului minoritar al băncii Citadele în termen de patru luni de la scrisoarea FCMC, în loc să exploateze în mai mare măsură perioada de până la zece luni care ar fi putut fi utilizată.
- (100) În plus, chiar dacă participarea BERD la prelungirea scadenței ar fi condus la o măsură cu alte caracteristici decât caracteristicile celei de a doua măsuri, Letonia nu furnizează dovezi care să arate că această altă măsură, luată cu implicarea BERD, ar fi fost mai puțin eficace decât cea de a doua măsură sau ar fi fost mai costisitoare pentru acționarul majoritar comparativ cu costurile implicate de a doua măsură.
- (101) În ceea ce privește argumentul Letoniei potrivit căruia prelungirea de către BERD a scadenței împrumutului său subordonat ar fi creat o sarcină suplimentară la momentul vânzării băncii Citadele, autoritățile letone nu au prezentat niciun element care să arate că o astfel de prelungire ar fi creat într-adevăr costuri suplimentare. Nu s-a efectuat niciun studiu specific privind costurile cesionării băncii Citadele după cea de a doua măsură comparativ cu costurile unei vânzări ipotetice a băncii Citadele după o prelungire la care ar fi luat parte și BERD, pentru a justifica afirmația Letoniei potrivit căreia ar fi existat o sarcină suplimentară. Comisia consideră că orice operator economic privat care ar analiza modalitățile de menținere a valorii investiției sale în Citadele ar putea, cel puțin, să facă trimitere la o evaluare realizată în aceeași perioadă cu privire la costurile alternative ale vânzării ulterioare, pe care le-ar fi generat prelungirea, de către acționarul minoritar al Citadele, a duratei împrumuturilor sale subordonate la banca respectivă.
- (102) În sfârșit, după cum s-a indicat la considerentul 48 litera (c), Letonia explică faptul că a crezut că BERD ar fi fost de acord să prelungească scadența împrumuturilor sale acordate băncii Citadele. În această situație, chiar dacă implicarea BERD ar fi complicat lucrurile, Comisia consideră că un acționar majoritar privat care ar fi analizat posibilitatea prelungirii scadenței datoriei subordonate proprii existente în favoarea Citadele s-ar fi adresat măcar acționarului minoritar, care deținea la rândul său o datorie subordonată la Citadele, pentru a vedea dacă acesta ar fi fost dispus: (i) să împartă costurile acordării unui sprijin suplimentar băncii Citadele prin prelungirea scadenței împrumuturilor sale; sau (ii) să încheie un acord alternativ direct cu acționarul majoritar pentru a acoperi costurile implicate de a doua măsură pentru acționarul majoritar. Aplicând principiul operatorului economic privat în economia de piață, Comisia consideră inacceptabil ca acționarul majoritar al unei întreprinderi să suporte toate costurile aferente protejării valorii tuturor investițiilor în întreprinderea respectivă, protejând astfel și valoarea investiției acționarului minoritar, fără ca măcar să se adreseze acestuia în vederea obținerii unei contribuții din partea sa.
- (103) Luând în considerare toți acești factori, absența oricărei încercări de a se adresa Băncii Europene pentru Reconstrucție și Dezvoltare în perioada 1 martie 2013-27 iunie 2013 reprezintă încă un indiciu că cea de a doua măsură nu a fost derulată în conformitate cu cerințele principiului operatorului economic privat în economia de piață.
- (104) Pentru fiecare dintre cele patru motive indicate în considerentele 85-103 se poate afirma că nu s-a stabilit fără echivoc și pe baza unor elemente obiective și verificabile că cea de a doua măsură poate fi atribuită unui stat membru care ar acționa în calitate de acționar privat. În această situație, Comisia nu poate accepta faptul că Citadele ar fi putut obține, în circumstanțe corespunzătoare unor condiții de piață normale, același avantaj precum cel care i-a fost pus la dispoziție prin intermediul resurselor de stat, sub forma celei de a doua măsuri.

- (105) Letonia a pus în aplicare cea de a doua măsură pentru banca Citadele, care este și va fi activă pe piețe deschise concurenței internaționale. Prin urmare, orice avantaj conferit din resurse de stat ar afecta concurența în sectorul bancar și ar avea un impact asupra comerțului din interiorul UE. În plus, această măsură este selectivă, întrucât numai Citadele beneficiază de ea. Măsura este finanțată prin intermediul resurselor de stat. Potrivit precizărilor Letoniei indicate în considerentul 45, în iunie 2013 un operator terț în economia de piață nu ar fi acordat o măsură similară celei de a doua măsuri în condiții comparabile. Prin urmare, Comisia confirmă evaluarea sa provizorie anterioară inclusă în decizia de deschidere, potrivit căreia cea de a doua măsură reprezintă ajutor de stat suplimentar.

### 6.1.3. A treia măsură

- (106) În ceea ce privește sprijinul pentru asigurarea lichidității acordat băncii Reverta, acesta a fost inițial aprobat în cadrul măsurilor de ajutor de stat compatibile, aprobate în prima decizie de salvare, și a avut forma unor depozite de stat. La momentul respectiv, Comisia a luat notă de faptul că Parex banka nu dispunea de garanții lichide și că Letonia depusese fondurile, ținând seama de nevoile de lichiditate ale băncii, într-un moment în care niciun investitor de piață nu dorea să furnizeze lichidități având în vedere situația fragilă a Parex banka <sup>(28)</sup>.
- (107) În urma deciziei finale privind Parex (și a scindării într-o „bancă bună” și o „bancă rea”), ajutorul pentru asigurarea lichidității a fost transferat ulterior către Citadele și Reverta. Citadele a rambursat deja întreaga parte care i-a revenit din acest sprijin. Băncii Reverta i s-a solicitat să limiteze cuantumul sprijinului pentru asigurarea lichidității primit, astfel cum se indică la considerentul 19 litera (c). Totuși, cuantumul sprijinului pentru asigurarea lichidității acordat efectiv băncii Reverta depășește chiar și nivelurile prevăzute în scenariul cel mai pesimist care a fost aprobat în decizia finală privind Parex. Acest sprijin suplimentar pentru asigurarea lichidității oferă băncii Reverta un avantaj suplimentar față de ajutorul aprobat în deciziile de salvare și în decizia finală privind Parex. Letonia nu a susținut că ar fi acționat ca un creditor de pe piață atunci când a acordat această lichiditate și nici nu a prezentat elemente care ar permite Comisiei să concluzioneze că Reverta ar fi putut, în circumstanțe corespunzătoare unor condiții de piață normale, să obțină același avantaj precum cel care i-a fost pus la dispoziție prin intermediul resurselor de stat, sub forma celei de a treia măsuri. În afara cantității, niciuna dintre celelalte caracteristici ale sprijinului pentru asigurarea lichidității nu a fost modificată; prin urmare, Comisia concluzionează că măsura constituie ajutor de stat.
- (108) Pe baza considerentelor 106 și 107, întrucât constituie în mod clar un avantaj suplimentar față de măsurile de ajutor aprobate, se concluzionează că majorarea sprijinului pentru asigurarea lichidității reprezintă ajutor suplimentar [dat fiind că toate celelalte criterii menționate la articolul 107 alineatul (1) din tratat sunt încă îndeplinite].

## 6.2. Temeiul juridic pentru evaluarea compatibilității noului ajutor suplimentar

- (109) Articolul 107 alineatul (3) litera (b) din tratat autorizează Comisia să constate că ajutorul este compatibil cu piața internă dacă este destinat să „remedieze perturbări grave ale economiei unui stat membru”.
- (110) Dată fiind importanța sistemică a Parex banka (care a fost una din principalele bănci ale Letoniei) și importanța activităților sale de creditare pentru economia letonă la momentul aprobării măsurilor de ajutor, Comisia a acceptat ideea că nesoluționarea dificultăților cu care se confrunta banca ar fi antrenat consecințe grave pentru economia letonă.
- (111) Prin urmare, în deciziile de salvare și în decizia finală privind Parex, măsurile de ajutor aprobate pentru Parex banka au fost evaluate în conformitate cu articolul 107 alineatul (3) litera (b) din tratat, precum și pe baza comunicărilor <sup>(29)</sup> adoptate în contextul crizei financiare care erau în vigoare la momentul acordării ajutorului.

<sup>(28)</sup> Considerentul 41 din prima decizie de salvare.

<sup>(29)</sup> Comunicarea Comisiei — Aplicarea normelor privind ajutoarele de stat în cazul măsurilor adoptate în legătură cu instituțiile financiare în contextul actualei crize financiare mondiale („Comunicarea din 2008 privind sectorul bancar”) (JO C 270, 25.10.2008, p. 8); Comunicarea Comisiei — Recapitalizarea instituțiilor financiare în contextul actualei crize financiare: limitarea ajutorului la minimumul necesar și garanții împotriva denaturărilor nejustificate ale concurenței („Comunicarea privind recapitalizarea”) (JO C 10, 15.1.2009, p. 2); Comunicarea Comisiei privind tratarea activelor depreciate în sectorul bancar comunitar („Comunicarea privind activele depreciate”) (JO C 72, 26.3.2009, p. 1); și Comunicarea Comisiei privind restabilirea viabilității și evaluarea măsurilor de restructurare luate în sectorul financiar, în contextul crizei actuale, în conformitate cu normele privind ajutoarele de stat („Comunicarea privind restructurarea”) (JO C 195, 19.8.2009, p. 9).

- (112) Comisia consideră că ajutorului suplimentar acordat prin prima și cea de a doua măsură i se aplică același temei juridic, având în vedere calendarul punerii lor în aplicare și caracteristicile similare celor ale măsurilor de ajutor aprobate.
- (113) În ceea ce privește a treia măsură, evaluarea compatibilității trebuie efectuată de Comisie pe baza criteriilor actualizate stabilite în Comunicarea privind sectorul bancar <sup>(30)</sup>, publicată în 2013. Într-adevăr, orice ajutor integral sau parțial acordat fără autorizarea Comisiei [și, prin urmare, cu încălcarea articolului 108 alineatul (3) din tratat] după publicarea în *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene* a Comunicării privind sectorul bancar din 2013 trebuie examinat pe baza respectivei comunicări. Întrucât cea de a treia măsură a fost aplicată neîntrerupt începând cu anul 2011 și până în prezent, se poate concluziona că ajutorul a fost acordat parțial după 1 august 2013, data publicării în *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene* a Comunicării privind sectorul bancar din 2013.

### 6.3. Compatibilitatea ajutorului cu piața internă

#### 6.3.1. Prima măsură

- (114) Împrumutul subordonat acordat Parex banka de către Letonia a avut, de la data emiterii sale (22 mai 2009), o scadență de șapte ani (și anume până la 21 mai 2016), depășind astfel scadența maximă de cinci ani stabilită în prima decizie de salvare și confirmată ulterior în decizia finală privind Parex. Măsura nu a fost notificată Comisiei.
- (115) În ceea ce privește această măsură de ajutor suplimentar, constând într-o scadență a împrumuturilor subordonate care depășește termenul stabilit în decizii, Comisia are îndoieli că aceasta a fost menținută la nivelul minim necesar și, prin urmare, nu a putut concluziona că au fost îndeplinite toate criteriile privind compatibilitatea.
- (116) În decizia de deschidere, Comisia a reamintit că împrumutul subordonat aprobat pentru Parex banka cu o scadență de cinci ani fusese evaluat în deciziile de salvare ca fiind limitat la minimumul necesar din punct de vedere al cuantumului și al scadenței. Pe baza acestei concluzii, împrumutul subordonat cu scadența la cinci ani fusese așadar calificat drept compatibil în deciziile de salvare și în decizia finală privind Parex.
- (117) Pe baza argumentelor prezentate în deciziile de salvare și în decizia finală privind Parex și în absența unor argumente noi, Comisia a exprimat îndoieli cu privire la compatibilitatea scadenței extinse a împrumuturilor subordonate emise cu o scadență de șapte ani în loc de cinci ani, astfel cum se aprobase inițial.
- (118) În lumina noilor argumente prezentate de Letonia în urma adoptării deciziei de deschidere, prezentate în secțiunea 5.1, Comisia se află în situația de a reevalua dacă împrumuturile subordonate cu scadența la șapte ani acordate de Letonia pentru Parex banka îndeplinesc cerința de compatibilitate a ajutorului de stat în ceea ce privește limitarea la minimumul necesar.
- (119) Conform Comunicării din 2008 privind sectorul bancar, o măsură de ajutor trebuie să fie, în suma și în forma sa, necesară îndeplinirii obiectivului urmărit. Aceasta înseamnă că injecția de capital trebuie să fie în cuantumul minim necesar pentru a îndeplini acest obiectiv. Obiectivul acordării către Parex banka a unui împrumut subordonat care să corespundă unor fonduri proprii de nivel 2 a fost acela de a ajuta banca să respecte în continuare cerințele privind rata de acoperire a capitalului și să se asigure că dispune de suficient capital pentru a rezista mai bine în cazul unor eventuale pierderi, astfel încât să se evite o perturbare gravă a economiei letone.
- (120) În prima decizie de salvare, cerințele minime luate în considerare de către Comisie pentru ca împrumuturile subordonate să fie eligibile ca fonduri proprii de nivel 2 pentru Parex banka s-au bazat pe legislația letonă aplicabilă, astfel cum a fost transmisă de Letonia <sup>(31)</sup>. Astfel, s-a stabilit că scadența minimă pentru ca împrumutul subordonat să reprezinte fonduri proprii de nivel 2 era de cinci ani. Evaluarea respectivă nu a fost modificată prin nicio decizie ulterioară.
- (121) După ce a trecut în revistă informațiile suplimentare furnizate de Letonia și reflectate în considerentele 30-39, Comisia recunoaște că au existat constrângeri suplimentare care au modificat caracteristicile pe care trebuia să le aibă împrumuturile subordonate necesare pentru a fi pe deplin eligibile ca fonduri proprii de nivel 2 până în 2010.

<sup>(30)</sup> Comunicarea Comisiei privind aplicarea, de la 1 august 2013, a normelor privind ajutoarele de stat pentru măsurile de sprijin în favoarea băncilor în contextul crizei financiare („Comunicarea privind sectorul bancar”) (JO C 216, 30.7.2013, p. 1).

<sup>(31)</sup> Considerentul 55 din prima decizie de salvare.

- (122) Comisia remarcă mai ales faptul că impactul criteriilor din cadrul Basel II asupra cuantumului împrumuturilor subordonate primite de Parex banka în 2009, eligibile ca fonduri proprii de nivel 2, a reprezentat un element fundamental pentru stabilirea scadenței minime inițiale a împrumuturilor subordonate. Luarea în considerare în mod adecvat a factorului de amortizare din Basel II a fost necesară pentru atingerea obiectivului final al măsurii de ajutor, și anume acela de a asigura capitalizarea suficientă pentru Parex banka și de a evita o perturbare gravă a economiei letone la momentul acordării împrumutului subordonat inițial.
- (123) Comisia consideră că, dacă ipotezele și proiecțiile prezentate de Letonia la momentul adoptării deciziilor de salvare ar fi reflectat în mod adecvat și complet amortizarea datoriei subordonate în conformitate cu normele Basel II, astfel cum sunt prezentate în considerentul 37, acestea ar fi condus la o evaluare diferită a scadenței împrumuturilor subordonate și la concluzia că scadența de șapte ani reprezenta minimul necesar, și nu cea de cinci ani.
- (124) Comisia reamintește, de asemenea, faptul că evaluarea compatibilității ajutorului în cadrul celei de a treia decizii de salvare s-a bazat, printre altele, pe angajamentul autorităților letone de a vinde participația deținută în cadrul Parex banka cât mai curând posibil, dar nu mai târziu de trei ani de la acordarea primelor măsuri de salvare către Parex banka <sup>(32)</sup>, adică nu mai târziu de 2011.
- (125) Având în vedere aceste circumstanțe, Comisia consideră că stabilirea scadenței inițiale la șapte ani poate fi considerată minimul necesar pentru a permite împrumuturilor subordonate furnizate de Letonia să se califice pe deplin ca fonduri proprii de nivel 2 și pentru a asigura atingerea de către Parex banka a ratei țintă de adecvare a capitalului, din motive legate de menținerea stabilității în sistemul bancar leton, precum și de respectarea angajamentului de a vinde banca.

#### 6.3.2. Prelungirea nenotificată a scadenței împrumuturilor subordonate (a doua măsură)

- (126) În decizia de deschidere, Comisia și-a exprimat îndoiala cu privire la faptul că ajutorul suplimentar reprezentat de prelungirea cu 18 luni a scadenței împrumuturilor subordonate ar putea fi considerat compatibil, deoarece evaluarea existentă indica faptul că o scadență de cinci ani a datoriei subordonate asigură limitarea la minimul necesar și deoarece nu au fost prezentate argumente noi pentru justificarea compatibilității.
- (127) Având în vedere informațiile prezentate de Letonia după adoptarea deciziei de deschidere, Comisia remarcă faptul că în 2013 au avut loc modificări cu caracter normativ <sup>(33)</sup> referitoare la cerințele minime de capital.
- (128) În această privință, Comisiei i s-a prezentat scrisoarea adresată băncii Citadele de către FCMC la 1 martie 2013. Scrisoarea reprezintă reacția organismului de reglementare bancară la un raport intern de evaluare a gradului de adecvare a capitalului pe care Citadele l-a transmis FCMC cu privire la situația sa financiară la data de 30 iunie 2012.
- (129) Scrisoarea din 1 martie 2013 atrage atenția în primul rând asupra faptului că, potrivit documentelor de politică ale FCMC, toate băncile trebuie să își mențină rata de adecvare a capitalului la peste 10 %. În continuare, în scrisoare se afirmă că, „dacă rata de adecvare a capitalului unei bănci și al unui grup de consolidare scade sub 10 %, se consideră că banca și grupul de consolidare nu sunt suficient capitalizate, iar FCMC poate impune măsuri corective, de exemplu restricționând operațiunile băncii”. În cazul băncii Citadele și al grupului său de consolidare, în scrisoare se adaugă că, pentru a acoperi riscurile existente și potențiale generate de operațiunile băncii Citadele, până la sfârșitul anului 2013 rata de adecvare a capitalului grupului trebuie să atingă [...] %.
- (130) Pe baza acestei scrisori, Comisia acceptă faptul că Citadele trebuia să aibă la sfârșitul anului 2013 o rată de adecvare a capitalului de cel puțin peste 10 % pentru a-și continua operațiunile în întregime.
- (131) Comisia reamintește faptul că obiectivul final al acordării ajutorului de stat sub formă de împrumuturi subordonate, astfel cum se prevede în deciziile de salvare și în decizia finală privind Parex, era acela de a asigura o capitalizare suficientă a Parex banka (Citadele după 2010), pentru a evita o perturbare gravă a economiei letone.

<sup>(32)</sup> Descrise în considerentul 21 din a treia decizie de salvare.

<sup>(33)</sup> Descrise în considerentul 40.

- (132) Prin urmare, Comisia este de acord cu faptul că, în iunie 2013, Letonia a fost nevoită să adopte măsuri corective pentru a evita riscurile care ar fi fost generate de incapacitatea băncii Citadele de a se conforma creșterii neașteptate a cerințelor de supraveghere. Pentru a elimina eventualul deficit de capital în raport cu noile cerințe, singurele opțiuni posibile ar fi fost:
- (a) injectarea de fonduri suplimentare — fie ca fonduri proprii de nivel 1, fie ca fonduri proprii de nivel 2 (de exemplu, acordarea unor noi împrumuturi subordonate);
  - (b) prelungirea scadenței împrumuturilor subordonate existente, pentru a modifica rata de amortizare a acestora și a permite contribuția la capitalul băncii a unui procent mai ridicat din împrumuturi.
- (133) Tabelul 2 ilustrează un scenariu comparativ între situațiile în care, toți ceilalți parametri rămânând egali, scadența împrumuturilor subordonate s-ar fi prelungit în 2013 (așa cum s-a întâmplat prin cea de a doua măsură) sau s-ar fi menținut în aceleași condiții în care împrumuturile au fost emise inițial. Pe baza calculului, Comisia constată că menținerea scadenței împrumuturilor subordonate ar fi determinat, în situația în care toți ceilalți factori s-ar fi menținut constanți, incapacitatea băncii Citadele de a ajunge la o rată de adecvare a capitalului de 10 % la sfârșitul anului 2013.

Tabelul 2

**Comparație între nivelul ratei de adecvare a capitalului în cazul prelungirii scadenței și în cazul menținerii acesteia**

Rata de adecvare a capitalului în %	31 decembrie 2013
Prognoze financiare înainte de prelungirea cu 18 luni a scadenței (stabilite în iunie 2013)	9,75
Cifre efective la 31 decembrie 2013, cu prelungirea scadenței	10,30 <sup>(1)</sup>
Pro forma pentru situația efectivă, fără prelungirea scadenței cu 18 luni	9,30

<sup>(1)</sup> Informații publicate în raportul anual pentru 2013 al băncii Citadele, pagina 75: [http://west.citadele.lv/common/img/uploaded/doc/reports/annual\\_report\\_2013\\_en.pdf](http://west.citadele.lv/common/img/uploaded/doc/reports/annual_report_2013_en.pdf).

- (134) Dat fiind că:

- (a) noua cerință de capital trebuia respectată până la 31 decembrie 2013;
- (b) activitatea de gestionare de patrimoniu trebuia cesionată până la 31 decembrie 2013; și
- (c) amortizarea datoriei subordonate afectează în mod direct rata de adecvare a capitalului,

Comisia este de acord că cea de a doua măsură a reprezentat o soluție eficientă și eficace pentru îndeplinirea noilor cerințe privind adecvarea capitalului băncii Citadele și că prelungirea acordată reprezenta minimul necesar în vederea atingerii acestui obiectiv. Această soluție nu a implicat transferuri noi de numerar (dar a fost nevoie ca Letonia să se abțină de la a recupera fonduri care, în alte condiții, ar fi trebuit să i se ramburseze) și, în același timp, a răspuns cerinței în materie de supraveghere pe baza nevoii de protecție a stabilității financiare.

- (135) De asemenea, Comisia subliniază în mod pozitiv că, începând cu 31 decembrie 2013, rata de adecvare a capitalului băncii Citadele s-a situat ușor peste nivelul minim impus de 10 % <sup>(34)</sup>, ceea ce confirmă opinia sa că prelungirea de 18 luni acordată a fost limitată la minimul necesar.

**6.3.3. Sprijinul nenotificat acordat băncii Reverta pentru asigurarea lichidității (a treia măsură)**

- (136) Începând din 2011, Letonia a acordat băncii Reverta un sprijin pentru asigurarea lichidității care a depășit limitele maxime aprobate de Comisie în decizia finală privind Parex, atât pentru scenariul de referință, cât și pentru scenariul cel mai pesimist. Aceste limite sunt reamintite în tabelul 3 <sup>(35)</sup>. Cuantumul efectiv al sprijinului pentru asigurarea lichidității de care a beneficiat Reverta (comunicate de Letonia în planul de restructurare revizuit prezentat în luna ianuarie 2014), astfel cum sunt indicate în tabelul 4, au depășit în mod constant cuantumul prevăzute în decizia finală privind Parex.

<sup>(34)</sup> A se vedea tabelul 2.

<sup>(35)</sup> Aceste informații sunt incluse în tabelul 6 din decizia finală privind Parex.

Tabelul 3

**Plafioanele de lichiditate pentru Reverta indicate în decizia finală privind Parex**

Milioane LVL	1.8.2010	31.12.2010	31.12.2011	31.12.2012	31.12.2013
Scenariul de referință	458	446	419	349	315
Scenariul cel mai optimist	458	446	419	356	322
Scenariul cel mai pesimist	458	446	419	344	307

Tabelul 4

**Cuantumurile efective ale lichidității de care a beneficiat Reverta**

Milioane LVL	1.8.2010	31.12.2010	31.12.2011	31.12.2012	31.12.2013
Sprijinul pentru asigurarea lichidității în curs	446	446	428	385	363

- (137) Sprijinul pentru asigurarea lichidității acordat băncii Reverta a fost inițial aprobat în cadrul măsurilor de ajutor de stat compatibile incluse în prima decizie de salvare, sub forma unor depozite de stat.
- (138) În urma adoptării Deciziei finale privind Parex (și a scindării Parex banka într-o „bancă bună” și o „bancă rea”), ajutorul pentru asigurarea lichidității a fost transferat către Citadele și Reverta. Citadele a rambursat deja întreaga cotă din sprijinul pentru asigurarea lichidității, în timp ce Reverta a fost nevoită să limiteze sumele aferente sprijinului pentru asigurarea lichidității pe care le-a primit. Totuși, cuantumul sprijinului pentru asigurarea lichidității acordat efectiv băncii Reverta depășește toate nivelurile aprobate în decizia finală privind Parex.
- (139) Evaluarea planului de restructurare din decizia finală privind Parex s-a bazat pe ipotezele prezentate la acel moment cu privire la intrările de lichiditate estimate pentru Reverta, care i-ar fi permis acesteia să înceapă să ramburseze sprijinul pentru asigurarea lichidității acordat sub forma depozitelor de stat până la nivelurile prestabilite în decizia finală privind Parex <sup>(36)</sup>.
- (140) Sumele care se preconizează că vor rămâne neplătite, conform descrierii din decizia finală privind Parex, se situează între [0-100] milioane LVL (scenariul de referință) și [100-200] milioane LVL (scenariul cel mai pesimist). Totuși, potrivit celor mai recente proiecții privind fluxurile de numerar prezentate de Letonia, se estimează că sprijinul pentru asigurarea lichidității furnizat va depăși limita stabilită în decizia finală privind Parex până în 2017, astfel cum se prezintă în tabelul 5:

Tabelul 5

**Lichiditatea excedentară acordată pentru Reverta în raport cu planul de restructurare din 2010**

Milioane LVL	31.12.2014	31.12.2015	31.12.2016	31.12.2017
Scenariul cel mai pesimist (planul de restructurare inițial)	[250-300]	[250-300]	[200-250]	[150-200]
Sprijin pentru asigurarea lichidității estimat (actualizare 2014)	[300-350]	[250-300]	[250-300]	[250-300]
Diferență	[...]	[...]	[...]	[...]

<sup>(36)</sup> Considerentul 55 din decizia finală privind Parex.

- (141) Comisia înțelege că, având în vedere următoarele dificultăți:
- (a) calitatea și valoarea scăzute ale activelor comparativ cu ceea ce se stabilise în planul de restructurare; și
  - (b) recuperările lente ale garanțiilor și litigiile cu debitorii,
- numarul a fost recuperat cu o întârziere de doi ani (potrivit considerentului 45), comparativ cu ceea ce se stabilise la momentul adoptării Deciziei finale privind Parex. Această întârziere a necesitat majorarea sprijinului acordat de stat.
- (142) Prin urmare, nevoia suplimentară de sprijin pentru asigurarea lichidității a fost generată de înrăutățirea situației financiare a Reverta, comparativ cu ceea ce se preconizase în decizia finală privind Parex. Comisia remarcă faptul că sprijinul furnizat pentru asigurarea lichidității a sporit treptat în ultimii ani, în paralel cu dificultățile întâmpinate de Reverta în recuperarea activelor.
- (143) Potrivit celor prezentate la considerentul 56, Letonia susține că, întrucât numai 49,5 milioane LVL din cele 118,7 milioane LVL aferente sprijinului pentru asigurarea lichidității au fost convertite în capital, restul de 69,2 milioane LVL au generat o depășire a sprijinului pentru asigurarea lichidității egală cu aproximativ aceeași sumă.
- (144) Totuși, Comisia reamintește faptul că, potrivit considerentului 63 litera (b) din decizia finală privind Parex, numai depozitele de stat pot fi convertite în capital. Așadar, potrivit Comisiei, convertirea în capital a unui nivel mai scăzut de lichiditate nu determină în mod automat un nivel excedentar al sprijinului pentru asigurarea lichidității.
- (145) Comisia observă în continuare faptul că băncii Reverta i se retrăsese licența bancară în 2011, ceea ce a exclus nevoia de a converti mai multe lichidități în capital pentru a respecta rata de solvabilitate prevăzută în norme. Comisia remarcă în consecință că încetarea aplicării cerințelor de capital <sup>(37)</sup> permitea Letoniei să acorde băncii Reverta un ajutor de recapitalizare mai mic decât suma maximă a recapitalizării aprobată în decizii.
- (146) Având în vedere dificultățile întâmpinate de Reverta în recuperarea activelor și suma limitată a capitalizării necesare în urma retragerii licenței bancare, Comisia concluzionează că sprijinul pentru asigurarea lichidității primit de Reverta s-a limitat la minimumul necesar pentru gestionarea ordonată a procesului de lichidare a activelor.
- (147) Comisia concluzionează, de asemenea, că sprijinul suplimentar pentru asigurarea lichidității respectă cerința referitoare la repartizarea sarcinilor prevăzută în Comunicarea privind sectorul bancar din 2013. În special, Comisia remarcă faptul că, în conformitate cu punctul 77 din Comunicarea privind sectorul bancar din 2013, valoarea contabilă a capitalului propriu al foștilor acționari ai Parex banka a fost redusă integral și că, în prezent, Letonia s-a angajat să împiedice furnizarea unui alt ajutor suplimentar în favoarea titularilor datoriei subordonate.

#### 6.3.4. *Încălcarea angajamentului de a cesiona activitatea de gestionare de patrimoniu a băncii Citadele (a patra măsură)*

- (148) Autoritățile letone declară că, având în vedere condițiile de piață dificile din prezent, Letonia nu a putut găsi cumpărători interesați de activitatea de gestionare de patrimoniu a băncii Citadele în termenul stabilit, situație care se va prelungi chiar și în orizontul de timp previzibil.
- (149) Autoritățile letone reamintesc faptul că vânzarea băncii Citadele a fost identificată, printre alte angajamente, ca măsură esențială în vederea soluționării situației de denaturare a concurenței create de măsurile de ajutor. Totuși, dată fiind înrăutățirea situației financiare a băncii Citadele în raport cu ceea ce se prevedea la momentul adoptării Deciziei finale privind Parex, cesionarea Citadele nu a putut fi realizată în termenul prevăzut.
- (150) În plus, Letonia susține că vânzarea activității de gestionare de patrimoniu împreună cu Citadele va spori interesul actorilor de pe piață față de Citadele și că prelungirea perioadei de cesionare va facilita reprivatizarea Citadele.

<sup>(37)</sup> Conform explicațiilor din considerentele 53-57.

- (151) Comisia acceptă faptul că situația financiară a băncii Citadele este mai nefavorabilă decât se preconiza în planul de restructurare inițial. Această evaluare este, de asemenea, confirmată de mandatarul însărcinat cu monitorizarea <sup>(38)</sup> și este reflectată în indicatorii din tabelul 6:

Tabelul 6

**Comparație a principalilor indicatori financiari în raport cu planul de restructurare**

	31.12.2013	
	Planul de restructurare	Efectiv
Cheltuieli de funcționare/venituri totale	[50-60]	57,0 %
Deprecieri ale activelor/credite nete	[0-5]	2,0 %
Venituri (pierderi) nete, în milioane LVL	[20-30]	10,8
Rentabilitatea capitalurilor proprii (ROE) %	[20-30]	8,1 %
Capitaluri proprii/total active	[5-10]	6,9 %
Rata de adecvare a capitalului	[10-20]	11,7 %

Având în vedere nivelul mai scăzut al profitabilității băncii Citadele comparativ cu planul inițial de restructurare, Comisia înțelege dificultățile cesionării băncii Citadele într-un termen scurt.

- (152) Comisia reamintește faptul că angajamentul de vânzare a activității de gestionare de patrimoniu, împreună cu angajamentul de vânzare chiar a băncii Citadele, au fost incluse în decizia finală privind Parex pentru a se limita denaturarea concurenței, întrucât concurenții aveau posibilitatea să liciteze pentru ele. <sup>(39)</sup>
- (153) Comisia subliniază în mod pozitiv faptul că, în urma adoptării Deciziei finale privind Parex, Citadele a început un proces de vânzare pentru a testa interesul actorilor de pe piață și, de asemenea, a numit un expert independent care să elaboreze strategia optimă de vânzare, conform celor menționate la considerentele 61 și 62, prin aceasta încercând, cu bună-credință, să îndeplinească angajamentele respective.
- (154) Comisia ia notă de faptul că, în prezent, Letonia solicită o prelungire a termenului-limită pentru finalizarea vânzării activității de gestionare de patrimoniu față de termenele-limită pe care s-a angajat să le respecte în 2009. Letonia solicită modificarea Deciziei finale privind Parex astfel încât termenul-limită inițial al cesionării activității de gestionare de patrimoniu să fie amânat, în vederea vânzării acestei activități împreună cu Citadele, pe baza angajamentelor suplimentare stabilite în considerentele 64-68.

#### 6.3.5. Măsuri compensatorii de atenuare a denaturării concurenței și de consolidare a repartizării sarcinii

- (155) În vederea aprobării de către Comisie a unor modificări la deciziile sale finale, modificările trebuie să se bazeze pe angajamente noi care pot fi considerate echivalente celor prevăzute inițial <sup>(40)</sup>. În acest caz, măsurile de ajutor vor rămâne compatibile în temeiul articolului 107 alineatul (3) litera (b) din tratat numai dacă echilibrul general al deciziei inițiale nu este afectat. Pentru a menține echilibrul inițial, angajamentele modificate nu ar trebui să afecteze negativ viabilitatea beneficiarului ajutorului, întregul set de angajamente rămânând cel puțin echivalent în ceea ce privește repartizarea sarcinii și măsurile compensatorii, ținând seama de cerințele comunicărilor aplicabile ale Comisiei.

<sup>(38)</sup> Raportul mandatarului însărcinat cu monitorizarea pentru 31 decembrie 2013, comunicat la 9 mai 2014.

<sup>(39)</sup> Considerentul 152 din decizia finală privind Parex.

<sup>(40)</sup> Pentru alte decizii similare a se vedea, de exemplu, SA.29833 KBC — Prelungirea termenelor-limită pentru anumite cesionări de către KBC și Modificarea angajamentelor privind restructurarea (JO C 135, 9.5.2012, p. 5); SA.29833 KBC — Eliminarea treptată accelerată a măsurii de protecție din partea statului și modificările planului de restructurare a KBC (JO C 163, 8.6.2013, p. 1); și SA.34539 Commerzbank — Modificarea planului de restructurare a Commerzbank (JO C 177, 20.6.2012, p. 20).

- (156) În această privință, Comisia evaluează pozitiv setul de angajamente prezentat de Letonia și menționat în considerentele 64-73, întrucât acesta contribuie la combaterea eventualelor denaturări ale concurenței generate de prima, a doua, a treia și a patra măsură, precum și la asigurarea unei repartizări adecvate a sarcinii între părțile interesate ale beneficiarilor.
- (157) În secțiunea 4 din Comunicarea privind restructurarea se solicită aplicarea unor măsuri eficiente și proporționale care să limiteze denaturarea concurenței.
- (158) Decizia finală privind Parex a inclus mai multe măsuri de acest tip, printre care era esențial angajamentul Letoniei de a ceda sau de a asigura cesionarea băncii Citadele până la 31 decembrie 2015 <sup>(41)</sup>. Comisia a considerat angajamentele de a vinde Citadele în termenul respectiv, împreună cu restructurarea generală și reducerea prezenței pe piață a Citadele, ca fiind suficiente și adecvate pentru evitarea denaturării concurenței care rezultă din ajutorul de stat acordat pentru Parex banka.
- (159) În decizia de deschidere, Comisia a considerat că atât scadența inițială mai îndelungată a datoriei subordonate, cât și prelungirea cu 18 luni a acesteia, pusă în aplicare în 2013, au reprezentat avantaje suplimentare pentru Parex banka, comparativ cu forma datoriei subordonate aprobate în deciziile de salvare și în decizia finală privind Parex.
- (160) În acest context, Comisia salută angajamentul Letoniei de a devansa termenul-limită pentru finalizarea vânzării băncii Citadele de la 31 decembrie 2015 la [...], ca măsură de compensare a avantajului suplimentar generat de scadența mai îndelungată a împrumuturilor subordonate. Accelerarea vânzării Citadele contribuie la menținerea unor condiții de concurență echitabile.
- (161) În plus, Comisia remarcă faptul că Letonia a prezentat un angajament clar de a [...] în cazul în care vânzarea nu se va realiza în termenul-limită mai scurt. Acest angajament asigură o protecție suplimentară (care nu a fost inclusă, în mod expres, în planul inițial de restructurare), pentru a asigura o atenuare adecvată a denaturării concurenței, întrucât Citadele va [...] într-un termen mai scurt de [...].
- (162) De asemenea, Comisia remarcă faptul pozitiv că Letonia s-a angajat să reducă încă o dată valoarea capitalului care poate fi acordat pentru Reverta de către autoritățile letone, astfel cum se menționează în considerentul 69.
- (163) Secțiunea 3 din Comunicarea privind restructurarea prevede că băncile și părțile interesate ale acestora ar trebui să contribuie cât mai mult la costurile de restructurare pentru a limita la minim ajutorul și pentru a combate denaturarea concurenței și hazardul moral.
- (164) În această privință, Comisia ia notă de măsurile compensatorii suplimentare propuse de Letonia pentru a garanta că terții nu vor beneficia de ajutorul suplimentar primit de Reverta, și anume de angajamentul privind consolidarea aranjamentelor de repartizare a sarcinii descris în considerentele 70-73.
- (165) Letonia se angajează ca Citadele și Reverta (anterior Parex banka), precum și întreprinderile afiliate acestora, să nu plătească dobânzi, dividende sau cupoane la instrumentele de capital existente (inclusiv acțiuni preferențiale, acțiuni preferențiale de clasă B și instrumente de nivel 2 de rang superior și inferior) (datorate ori acumulate) și să nu exercite niciun drept de cumpărare în relație cu cele de mai sus, față de niciun acționar sau titular de creanțe subordonat, în afara statului leton sau a BERD, până la data și cu condiția rambursării integrale a ajutorului de stat acordat băncii Reverta și/sau băncii Citadele și numai dacă există o obligație legală în acest sens. În consecință, Letonia se angajează de asemenea să elimine orice astfel de obligații legale cât mai curând posibil, cel târziu până la 30 aprilie 2015. Drept urmare, titularii instrumentelor de capital existente nu vor primi nicio plată, întrucât respectivele instrumente de capital nu dispun de un cupon obligatoriu și, în cadrul lichidării băncii Reverta (care va avea loc până la sfârșitul anului 2017), acestea se clasează după datoria cu rang prioritar. Întrucât Reverta are un capital negativ, va fi practic imposibil ca titularilor instrumentelor de capital respective să li se acorde plăți sau rambursări.
- (166) În plus, pe lângă angajamentele menționate în considerentul 165, Letonia se angajează de asemenea să nu ramburseze nicio datorie exigibilă (principal) din împrumuturile subordonate istorice până la data și cu condiția rambursării integrale a ajutorului de stat acordat băncii Reverta/Citadele, în cuantumul necesar pentru a acoperi valoarea negativă a activelor nete ale băncii Reverta și cu condiția furnizării unui temei juridic. În acest scop, datoria exigibilă (principalul) din împrumuturile subordonate istorice: (i) fie va face obiectul unui ordin cu

<sup>(41)</sup> Considerentul 76 din decizia finală privind Parex.

caracter obligatoriu, conform căruia nicio plată aferentă împrumuturilor subordonate istorice nu devine scadentă sau plătită; fie (ii) va fi convertită în fonduri proprii de nivel 1 fără drept de vot; fie (iii) valoarea contabilă va fi redusă. În această privință, având în vedere faptul că, în prezent, legislația națională nu prevede un temei juridic adecvat care să permită îndeplinirea angajamentului respectiv, Letonia se obligă în continuare să adopte toate măsurile necesare pentru a asigura punerea în aplicare a dispozițiilor legale necesare pentru conformarea cu angajamentul vizat, până la 30 aprilie 2015 cel târziu.

- (167) Comisia salută angajamentele Letoniei menționate în considerentele 165 și 166 întrucât acestea urmăresc limitarea plăților aferente datoriei principale și a dobânzilor datorate în legătură cu împrumuturile subordonate istorice și cu instrumentele de capital ale băncilor Reverta și Citadele, ceea ce asigură o repartizare suplimentară a sarcinii.
- (168) În consecință, Comisia constată că măsurile compensatorii propuse, menționate în secțiunea 5.5, pot fi considerate adecvate și echivalente (din punct de vedere al eficienței) celor propuse anterior de Letonia și aprobate de Comisie în decizia finală privind Parex, astfel cum a fost modificată prin decizia de modificare. Într-adevăr, măsurile compensatorii propuse urmăresc același obiectiv de limitare a denaturării concurenței și sunt bine orientate, întrucât vizează să limiteze denaturarea concurenței pe piețele pe care operează Citadele.
- (169) Prin urmare, Comisia concluzionează că angajamentele modificate sunt echivalente cu cele inițiale din punct de vedere al redresării viabilității, al repartizării sarcinii și al atenuării denaturării concurenței. Înlocuirea angajamentelor inițiale cu angajamente noi nu afectează compatibilitatea ajutorului cu piața internă, stabilită în decizia finală privind Parex, astfel cum a fost modificată prin decizia de modificare.

## 7. CONCLUZII

- (170) Comisia regretă faptul că Letonia a pus în aplicare în mod ilegal prima, a doua și a treia măsură, încălcând articolul 108 alineatul (3) din TFUE, precum și faptul că Letonia nu a respectat angajamentul de a cesiona activitatea de gestionare de patrimoniu a băncii Citadele în termenul-limită prevăzut în decizia finală privind Parex (a patra măsură).
- (171) Totuși, din motivele prezentate mai sus și având în vedere angajamentele suplimentare asumate de Letonia și Citadele,

ADOPTĂ PREZENTA DECIZIE:

### Articolul 1

Măsurile următoare constituie ajutor de stat în sensul articolului 107 alineatul (1) din tratat:

- (a) acordarea în favoarea Parex banka a unor împrumuturi subordonate cu o scadență inițială care depășește condițiile aprobate pentru măsura respectivă în deciziile de salvare și în decizia finală privind Parex (prima măsură);
- (b) prelungirea suplimentară, cu 18 luni, a scadenței împrumuturilor subordonate ale băncii Citadele în valoare de 37 de milioane LVL (a doua măsură);
- (c) acordarea pentru Reverta a unui sprijin pentru asigurarea lichidității care depășește limitele maxime aprobate de Comisie în decizia finală privind Parex (a treia măsură).

### Articolul 2

Măsurile de ajutor menționate la articolul 1 sunt compatibile cu piața internă în conformitate cu articolul 107 alineatul (3) litera (b) din tratat, având în vedere angajamentele asumate de Letonia, conform celor prezentate în anexa I.

### Articolul 3

Termenele-limită de cesionare a activității de gestionare de patrimoniu a băncii Citadele, și anume până la 30 iunie 2013 fără un mandatar însărcinat cu cesionarea sau până la 31 decembrie 2013 cu un mandatar însărcinat cu cesionarea (a patra măsură), precizate la considerentul 73 din Decizia Comisiei C(2010) 6202 final rectific. din 15 septembrie 2009 privind ajutorul de stat C 26/09 (ex N 289/09), pe care Letonia intenționează să le pună în aplicare pentru restructurarea AS Parex Banka, se modifică în conformitate cu angajamentul asumat de Letonia și prezentat în anexa II.

*Articolul 4*

Prezenta decizie se adresează Republicii Letonia.

Adoptată la Bruxelles, 9 iulie 2014.

*Pentru Comisie*  
Joaquín ALMUNIA  
*Vicepreședinte*

---

*ANEXA I*

Autoritățile letone se oferă să clarifice și să consolideze angajamentele asumate în ceea ce privește principalul și dobânda datorate în legătură cu împrumuturile subordonate istorice, după cum urmează:

- (a) Citadele banka și Reverta (anterior Parex banka), precum și întreprinderile afiliate acestora, nu vor plăti dobânzi, dividende sau cupoane la instrumentele de capital existente (inclusiv acțiuni preferențiale, acțiuni preferențiale de clasă B și instrumente de nivel 2 de rang superior și inferior) (datorate sau acumulate) și nu vor exercita niciun drept de cumpărare în legătură cu cele de mai sus, față de orice acționari sau titulari de creanțe subordonate care nu se referă, în mod limitativ, la statul leton sau la Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare (BERD), până la data și cu condiția rambursării integrale a ajutorului de stat acordat băncii Reverta și/sau Citadele și numai dacă există o obligație legală în acest sens. În măsura în care există astfel de obligații legale, autoritățile letone se angajează să le elimine cât mai curând posibil (în orice caz, până la 30 aprilie 2015 cel târziu);
  - (b) autoritățile letone se angajează, de asemenea, să nu ramburseze nicio datorie restantă (principal) din împrumuturile subordonate istorice (până la data și cu condiția rambursării integrale a ajutorului de stat acordat băncii Reverta/Citadele), care:
    - (i) va face obiectul unui ordin obligatoriu conform căruia nicio plată aferentă împrumuturilor subordonate istorice nu devine scadentă sau plătitibilă; sau
    - (ii) va fi convertită în fonduri proprii de nivel 1 fără drept de vot; sau
    - (iii) valoarea contabilă va fi redusă,în măsura necesară pentru a acoperi valoarea negativă a activelor nete ale Reverta și cu condiția existenței unui temei juridic în acest sens;
  - (c) autoritățile letone vor adopta toate măsurile necesare pentru a asigura punerea în aplicare a tuturor dispozițiilor legale necesare pentru respectarea angajamentelor de mai sus până la 30 aprilie 2015 cel târziu;
  - (d) valoarea totală maximă a capitalului furnizat băncii Reverta de către autoritățile letone se reduce de la 118,7 milioane LVL la 49,5 milioane LVL.
-

## ANEXA II

1. Autoritățile letone și Citadele se angajează să depună toate eforturile necesare pentru a obține, cât mai curând și în orice caz înainte de [...], oferte ferme pentru vânzarea întregii participații deținute de Republica Letonia în cadrul Citadele (inclusiv activitatea de gestionare de patrimoniu). Vânzarea se va finaliza până la data de [...] cel târziu. Republica Letonia (împreună cu consultantul acesteia) are libertatea de a decide structura și modalitățile adecvate pentru operațiunea de vânzare (de exemplu, vânzare comercială sau ofertă publică inițială), cu condiția ca Republica Letonia să ceseze ulterior întreaga sa participație deținută în cadrul Citadele până cel târziu la data de [...]. În cazul unei oferte publice inițiale, Republica Letonia se angajează să convină cu FCMC din Letonia asupra unui prospect ferm până la data de [...].
  2. Autoritățile letone și Citadele se angajează, de asemenea, să numească un mandatar însărcinat cu cesionarea dacă nu se primesc oferte ferme de cumpărare sau, în cazul unei oferte publice inițiale cu același obiectiv, dacă nu se convine asupra unui prospect cu FCMC până la data de [...]. În acest caz, Republica Letonia va întreprinde măsurile necesare pentru a asigura numirea și începerea activității mandatului însărcinat cu cesionarea până la data de [...]. Se subînțelege că și consilierul financiar pentru vânzarea băncii Citadele ar putea fi numit mandatar însărcinat cu cesionarea începând cu data de [...]. În cazul în care este numit un mandatar însărcinat cu cesionarea, autoritățile letone și Citadele se angajează să primească oferte de cumpărare ferme și irevocabile pentru toate părțile până la data de [...] și să stabilească până la data de [...] un acord obligatoriu și irevocabil pentru vânzarea întregii participații deținute de Republica Letonia în cadrul băncii Citadele, care să fie încheiat până la data de [...] cel târziu.
  3. În plus, autoritățile letone și Citadele se angajează ca, începând cu [...], Citadele să [...] noua activitate și activitatea rămasă a băncii Citadele [...], dacă Republica Letonia nu a încheiat un acord obligatoriu și irevocabil până la data de [...], care să prevadă finalizarea până la data de [...] a vânzării întregii participații deținute de Republica Letonia în cadrul băncii Citadele, sau dacă oferta publică inițială nu permite Republicii Letonia să vândă întreaga participație pe care o deține în banca nouă până la data de [...].
  4. Autoritățile letone și Citadele se obligă să încheie tranzacția de vânzare-cumpărare pentru vânzarea întregii participații pe care Republica Letonia o deține în cadrul băncii Citadele până la data de [...]. În cazul în care vânzarea respectivei participații nu se finalizează până la data de [...], autoritățile letone se obligă ca Citadele să [...] noua activitate și activitatea rămasă a băncii Citadele de la [...] la [...].
  5. În cazul în care activitatea băncii Citadele este [...] în oricare dintre situațiile menționate, orice părți din activitatea băncii Citadele care prezintă interes pentru terți pot fi vândute și transferate de către Republica Letonia și/sau de către Citadele către terții respectivi (fără a aduce atingere principiului [...] și fără noi măsuri de ajutor de stat).
-